

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในด้านการจัดระบบโครงสร้างของโรงเรียน นโยบายการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง การปรับและจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง การนำหลักสูตรไปใช้ บริการที่ทางโรงเรียนจัดให้สำหรับนักเรียน สภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน และการดำรงชีวิตประจำวันภายในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2540 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) ได้ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 7 คน ครูวิชาการโรงเรียน จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 42 คน และนักเรียน จำนวน 18 คน รวมตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 74 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน แบบสัมภาษณ์ครูวิชาการโรงเรียน แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบสำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน และแบบสังเกตพฤติกรรมครูและนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดย

การศึกษาหนังสือ วารสาร เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจาก การสำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน การสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ฉบับที่ 1 แบบศึกษาเอกสาร เป็นแบบศึกษาเอกสารแบบกึ่งมีโครงสร้างในรูปแบบ ปลายเปิด เพื่อให้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ การจัดระบบโครงสร้างของ โรงเรียน และสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างทางการบริหารของโรงเรียน บุคลากร งบประมาณ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในรูปแบบ เดือกตอบ และแบบปลายเปิด เพื่อให้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ นโยบายการจัดการศึกษาแบบ พึ่งตนเอง การบริหารหลักสูตร และบริการที่โรงเรียนจัดให้สำหรับนักเรียน ตลอดจนปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ และวิธีการแก้ไข

ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์สำหรับครูวิชาการโรงเรียน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครง สร้างในรูปแบบเดือกตอบและแบบปลายเปิด เพื่อให้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ การปรับและจัดทำ หลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และวิธีการแก้ไข

ฉบับที่ 4 แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในรูปแบบเดือก ตอบ และแบบปลายเปิด เพื่อให้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวันภายในโรงเรียน และการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และวิธีการแก้ไข

ฉบับที่ 5 แบบสัมภาษณ์นักเรียน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในรูปแบบเดือกตอบ และแบบปลายเปิด เพื่อให้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ การดำรงชีวิตประจำวันภายในโรงเรียน การเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และการเข้าร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจน ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และวิธีการแก้ไข

ฉบับที่ 6 แบบสำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน เป็นแบบสำรวจแบบตรวจสอบ ราชการ และแบบปลายเปิดเพื่อให้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการอยู่อาศัยและการหา เลี้ยงชีพ

ฉบับที่ 7 แบบสังเกตพฤติกรรมครูและนักเรียน เป็นแบบบันทึกพฤติกรรมของครูและนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษา คือ กิจกรรมประจำวัน การดำรงชีวิตในรูปสหกรณ์ การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรมนันทนาการ และการจัดกิจกรรมการประเมินผลประจำวัน

8. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปเสนอต่อผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือ ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 7 คน ครูวิชาการโรงเรียน จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 42 คน นักเรียน จำนวน 18 คน สํารวจสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน และสังเกตพฤติกรรมครูและนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านเมืองแปง โรงเรียนศูนย์ปางมะผ้าในโครงการตามพระราชดำริ โรงเรียนร่วมเกล้าปางคอง โรงเรียนบ้านปางคอง โรงเรียนบ้านแม่ปาง โรงเรียนสังวาลย์วิทยา และโรงเรียนบ้านแม่เงา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลข้อมูลที่รวบรวมได้นำเสนอในรูปของความเรียง และตารางประกอบความเรียง

4.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลข้อมูลที่รวบรวมได้ นำเสนอในรูปของความเรียง และการแจกแจงความถี่ หากคำหรือวลี นำเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง

4.3 ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลข้อมูลที่รวบรวมได้ นำเสนอในรูปของความเรียง

4.4 ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างครูกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) จากพฤติกรรมที่สังเกต นำเสนอในรูปของความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน สรุปได้เป็น 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การจัดระบบโครงสร้างของโรงเรียน

1.1 โครงสร้างทางการบริหารของโรงเรียน

โรงเรียนส่วนใหญ่จะจัดโครงสร้างทางการบริหารโรงเรียนในลักษณะของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งจะมีการแบ่งงานออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ งานด้านวิชาการ กิจกรรมนักเรียน บุคลากร ชุระการและการเงิน อาคารสถานที่ และชุมชนสัมพันธ์ โดยในการปฏิบัติงานในแต่ละด้านนั้น จะมีหัวหน้าฝ่ายและผู้ช่วยอีกประมาณ 2-3 คน เป็นผู้รับผิดชอบ และงานทุกด้านจะอยู่ในการกำกับดูแลของผู้บริหารโรงเรียน

1.2 บุคลากร

1.2.1 นักเรียน

1.2.1.1 คุณลักษณะของนักเรียน

โรงเรียนส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 319-342 คน โดยส่วนมากเป็นนักเรียนชาย ซึ่งโรงเรียนทั้งหมดจะมีนักเรียนที่ถือสัญชาติไทยและมีหลักฐานทะเบียนราษฎร โดยมีจำนวนระหว่าง 2-330 คน ส่วนโรงเรียนบางโรงเรียนจะมีนักเรียนที่ไม่ถือสัญชาติไทยและขาดหลักฐานทะเบียนราษฎร โดยมีจำนวนระหว่าง 13-118 คน ทั้งนี้โรงเรียนทั้งหมดจะมีนักเรียนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง และมีนักเรียนทั้งประเภทเดินเรียนและพักอยู่ประจำในโรงเรียน โดยส่วนมากจะเป็นนักเรียนประเภทเดินเรียน

1.2.1.2 ภูมิหลังของนักเรียน

นักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่จะมาจากห่อมบ้านต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในเขตตำบลที่เป็นสถานที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งนักเรียนบางส่วนจะมาจากจังหวัดเชียงใหม่ โดยนักเรียนในโรงเรียนส่วนมากจะเป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงและชาวเขาเผ่าม้ง นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนในโรงเรียนส่วนมากจะมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน มีรายได้น้อย ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพโดยการปลูกข้าวไร่ เลี้ยงสัตว์ และหาของป่า

1.2.1.3 ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับนักเรียน

นักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดสารอาหาร สุขภาพอนามัย ความยากจน ขาดการสนับสนุนในด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และเงินทุนการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เด็กไม่พูดภาษากลาง ในการสื่อสาร และการขาดสารไอโอดีน

1.3 งบประมาณ

โรงเรียนทั้งหมดจะได้รับงบประมาณจากการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด ส่วนโรงเรียนบางโรงเรียนจะได้อีกจากการกู้ยืมจากหน่วยงานต่าง ๆ และงบบริจาคจากคณะครูในโรงเรียน โดยจะได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณจากงบจัดสรรจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และการบริจาคจากสมาคมหรือมูลนิธิต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปดำเนินการเป็นหมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง และหมวดค่าอาหารและเครื่องอุปโภคบริโภค นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนทั้งหมดจะมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ โดยจะขาดงบประมาณในด้านอาหารและเครื่องนุ่งห่มสำหรับนักเรียน

ตอนที่ 2 นโยบายการจัดการศึกษาระบบพึ่งตนเอง

2.1 สถานภาพทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่ จำนวน 2 ใน 7 เท่ากัน มีอายุระหว่าง 36-40 ปี และมีอายุระหว่าง 51-55 ปี ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคเหนือและตะวันตก และส่วนใหญ่ จำนวน 4 ใน 7 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองระหว่าง 4-6 ปี และมีประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง ซึ่งหน่วยงานที่จัด คือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยจัดอบรมในปี พ.ศ. 2538 ในหัวข้อ การประชุมสัมมนาครูโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง

2.2 นโยบายการจัดการศึกษาระบบพึ่งตนเอง

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 5 ใน 7 รับนโยบายการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเองมาจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โดยมีหลักการคือ มุ่งเปิดโอกาสให้เด็กในวัยเรียนทุกคนเข้ารับการศึกษอย่างครบถ้วน และมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อให้โอกาสเด็ก

รวมหาในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ไร้โอกาสได้รับการศึกษามากบังคับ และเพื่อสร้างแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กชาวเขาที่อยู่กระจัดกระจายตามเทือกเขาต่าง ๆ และไม่สามารถจัดตั้งโรงเรียนให้ในห้อยบ้านนั้นได้ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนมาก จำนวน ๑ใน 7 มีวิธีกำหนดแนวดำเนินการตามนโยบายโดยกำหนดให้กิจกรรมในรอบวันเป็นการศึกษาทั้งหมด ครูต้องฝึกรอบรมนักเรียนตลอดเวลา และมีวิธีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และแนวสำนินการในการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง โดยใช้วิธีการจัดประชุมครูเพื่อกำหนดแนวทางร่วมกัน

2.8 ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน มีปัญหาเกี่ยวกับนโยบาย โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ครูศึกษา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 2 ใน 7 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอเอกสารนโยบายจากคณบดี

ตอนที่ 8 การปรับและจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง

8.1 สถานภาพทั่วไปของครูวิชาการโรงเรียน

ครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 5 ใน 7 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 25-30 ปี มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคเหนือและเป็นโตคน ครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน มีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยเป็นครูประจำชั้น และเป็นครูประจำงานส่งเสริมการเรียนการสอน ครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 4 ใน 7 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองระหว่าง 1-3 ปี และมีประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง ซึ่งหน่วยงานที่จัดคือสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยจัดอบรมในปีพ.ศ. 2538 ในหัวข้อ การประชุมสัมมนาครูโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง

8.2 การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับและจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง

ครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน ไม่ได้จัดตั้งคณะกรรมการปรับและจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง และส่วนใหญ่ จำนวน ๑ ใน 7 มีวิธีการปรับและจัดทำหลักสูตรโดยให้ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง

8.3 การปรับโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 6ใน7 ไม่ได้ดำเนินการปรับโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ส่วนครูวิชาการโรงเรียนบางส่วน จำนวน 1ใน7 ได้ดำเนินการ โดยสาเหตุที่ไม่ได้ดำเนินการนั้น เนื่องจากเนื้อหาในหลักสูตรมีความสอดคล้องกับท้องถิ่น สภาพชีวิต และปัญหาของชาวเขาที่อยู่แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าโครงสร้างเนื้อหาที่โรงเรียนนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในกรณีที่โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการปรับโครงสร้างเนื้อหานั้น โรงเรียนทั้งหมดใช้โครงสร้างเนื้อหาจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 1 คน มีจุดมุ่งหมายในการปรับโครงสร้างเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่น สภาพชีวิต และปัญหาของชาวเขา และเพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ โดยจะปรับโครงสร้างเนื้อหาในลักษณะการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระที่จำเป็นสำหรับชาวเขานอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และการลดเนื้อหาสาระที่ไม่เป็นประโยชน์สำหรับชาวเขาจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 1 คน จะมีวิธีการปรับโครงสร้างเนื้อหาโดยการประชุมคณะครูในโรงเรียนเพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบ

8.4 การปรับโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 5ใน7 ไม่ได้ดำเนินการปรับโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ส่วนครูวิชาการโรงเรียนบางส่วน จำนวน 2ใน7 ได้ดำเนินการ โดยสาเหตุที่ไม่ได้ดำเนินการนั้น เนื่องจากโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีความเหมาะสมคืออยู่แล้ว ซึ่งครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 1ใน2 เท่ากัน มีจุดมุ่งหมายในการปรับโครงสร้างเวลาเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับตารางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง และเพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ โดยจะปรับโครงสร้างเวลาเรียนในลักษณะการเพิ่มเวลาเรียนของหัวข้อเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับชาวเขานอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และการลดเวลาเรียนของหัวข้อเนื้อหาที่ไม่เป็นประโยชน์สำหรับชาวเขาจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 2 คน จะมีวิธีการปรับโครงสร้างเวลาเรียนโดยการนำเวลาเรียนของหัวข้อเนื้อหาที่กำหนดไปปรับใช้ในโครงสร้างเวลาเรียนของรายวิชา และระดับชั้นที่ต้องการ

8.5 การจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง

ครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน ไม่ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง โดยสาเหตุที่ไม่ได้ดำเนินการนั้น เนื่องจากครูมีหน้าที่รับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาดำเนินการ นอกจากนี้ยังพบว่า ในกรณีที่โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนอกเหนือจากหลักสูตรปกติ โรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 โรงเรียน มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดหลักการติดตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ตอนที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้

4.1 การบริหารและบริการหลักสูตร

4.1.1 การเตรียมและจัดบุคลากร

ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 6 ใน 7 เท่ากัน ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีการจัดเตรียมบุคลากรเพื่อการจัดการศึกษาตามแนวคิดหลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองโดยจัดครูเข้ารับการอบรมหรือสัมมนา ซึ่งส่วนมาก จำนวน 6 ใน 7 และ จำนวน 5 ใน 7 ตามลำดับ จะเตรียมบุคลากรร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โดยมีการเตรียมบุคลากรในเรื่องกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน เท่ากัน จะกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรไว้แตกต่างกัน คือ ผู้บริหารโรงเรียนจะจัดให้ประจำชั้นเรียน ส่วนครูวิชาการโรงเรียนจะจัดให้ประจำชั้นเรียน และจัดให้ประจำงานส่งเสริมการเรียนการสอน และผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 6 ใน 7 เท่ากัน จะมีวิธีการจัดบุคลากรเพื่อจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาหรือระดับชั้นโดยคำนึงถึงความสามารถและความเหมาะสมของครูที่จะเข้าสอน

4.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมและจัดบุคลากร

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน และครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 6 ใน 7 มีปัญหาในการเตรียมและจัดบุคลากร โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับครูมีจำนวนน้อยต้องรับภาระงานมาก และขาดครูที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะสาขา เช่น เกษตรกรรม พืชศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 4 ใน 7 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขออัตราครูในสาขาที่ขาดแคลนไปยังต้นสังกัด ส่วนครูวิชาการโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 4 ใน 6 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยจัดครูตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

4.1.3 การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน จัดบริการวัสดุหลักสูตรเพื่อจัดการศึกษาตามแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองโดยจัดบริการในประเภทต่าง ๆ เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร หนังสือเรียน และหนังสือแบบฝึกหัด ส่วนครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน จะจัดบริการหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 6ใน7 และจำนวน 5ใน7 ตามลำดับ มีการประสานงานเพื่อร่วมใช้วัสดุอุปกรณ์กับโรงเรียนในสำนักงานกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน โดยมีการจัดตั้งแวดล้อมด้านอาคาร สถานที่ประเภทต่าง ๆ เช่น บ้านพักนักเรียน สถานที่สำหรับปลูกพืชผักสวนครัว สถานที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ และเครื่องมือการเกษตร

4.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน เท่ากัน มีปัญหาในการบริการวัสดุหลักสูตร โดยส่วนใหญ่ จำนวน 5ใน7 และ จำนวน 6ใน7 ตามลำดับ มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเอกสารเกี่ยวกับวัสดุหลักสูตร และการบริการเกี่ยวกับวัสดุหลักสูตรเป็นไปด้วยความล่าช้า ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 2ใน7 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยจัดซื้อหรือหาเอกสารวัสดุหลักสูตรด้วยงบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ ส่วนครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 4ใน7 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอเอกสารหลักสูตรจากหน่วยงานต้นสังกัด

4.2 การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

4.2.1 การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 5ใน7 และ จำนวน 4ใน7 ตามลำดับ มีวิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดการศึกษาตามแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง โดยจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งส่วนมาก จำนวน 5ใน7 มีวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนการเตรียมการด้านการจัดการเรียนการสอนของครู โดยประชุมครูเพื่อวางแผนและเตรียมงานด้านการเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองก่อนเปิดภาคเรียน และจัดเตรียมแผนการสอนบูรณาการหรือหลักสูตรท้องถิ่นให้ครูใช้ศึกษาก่อนเปิดภาคเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 4ใน7 และ จำนวน 6ใน7 ตามลำดับ มีวิธีส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการเลือกให้เทคนิคการสอนเพื่อจัดการเรียนการสอนของครู โดยเปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับวิธีสอน และเทคนิคการสอนซึ่งกันและกัน และจัดให้ครูมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากกันและกัน การเรียนรู้ด้วยวิธีแก้ปัญหา การใช้กระบวนการ

การเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม และคุณลักษณะ และการใช้แหล่งวิชาการในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 6ใน7 มีวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูโดยจัดให้ครูใช้สื่อการสอนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน และจัดให้ครูใช้สื่อที่เป็นบุคคลในชุมชนเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน ส่วนครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน จะจัดให้ครูใช้สื่อที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนชาวเขาเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 6ใน7 เท่ากัน มีวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยจัดให้ครูประเมินผลการเรียนการสอนทั้งด้านเนื้อหาวิชา และด้านพฤติกรรม และผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 4ใน7 มีวิธีการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรโดยกำหนดให้ครูจัดทำแผนการสอนเป็นประจำ ส่วนครูวิชาการโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 4ใน7 เท่ากัน จะจัดให้ครูวางแผนและเตรียมการสอนร่วมกัน และวางแผนการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรร่วมกันระหว่างศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียน

4.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน และครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 6ใน7 มีปัญหาในการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเอกสารต่าง ๆ เพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าสำหรับครู และครูมีภาระงานมากไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอนหรือศึกษาวัสดุหลักสูตร ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 3ใน7 เท่ากัน จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยส่งเสริมให้ครูศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับเอกสารหลักสูตรอยู่เสมอ และขอสนับสนุนด้านเอกสารหลักสูตรจากหน่วยงานต้นสังกัด ส่วนครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 2ใน6 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขออัตราครูสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง เพิ่มเติม

4.8 สถานภาพทั่วไปของครูผู้สอน

ครูผู้สอนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.48 มีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีภูมิดำเนาเดิมอยู่ในภาคเหนือและสมรสแล้ว ครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 97.62 มีหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ เป็นครูประจำชั้น และส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.81 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองระหว่าง 1-3 ปี และมีประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง ซึ่งหน่วยงานที่จัดคือ สำนักงานการศึกษาจังหวัด

แม่ฮ่องสอน โดยจัดอบรมในปี พ.ศ. 2538 ในหัวข้อ การประชุมสัมมนาครูโรงเรียนแบบ
พึ่งตนเอง

4.4 การจัดการเรียนการสอน

4.4.1 การเตรียมการจัดการเรียนการสอน

4.4.1.1 การเตรียมความพร้อมพื้นฐาน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.05 มีวิธีเตรียมความพร้อม
พื้นฐานเพื่อจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด หลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองโดย
ผู้บริหารประชุมชี้แจง ซึ่งส่วนมาก ร้อยละ 85.71 มีการเตรียมการสอนโดยการศึกษาหลักสูตร
ประถมศึกษา ทุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยเอกสารหลักสูตรที่ครูผู้สอน
ส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.57 ยึดถือเป็นแนวทางหลักในการจัดการเรียนการสอนนั้น ได้แก่ หลักสูตร
ประถมศึกษา ทุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

4.4.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมพื้นฐาน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.71 มีปัญหาในการเตรียมความ
พร้อมพื้นฐาน โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดเอกสารและแหล่งความรู้ ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก
ร้อยละ 22.22 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอเอกสารจากหน่วยงานต้นสังกัด

4.4.1.3 การวางแผนและเตรียมการสอน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.71 มีวิธีวางแผนและเตรียมการ
สอนโดยการจัดทำแผนการสอนหรือกำหนดการสอน ซึ่งส่วนมาก ร้อยละ 86.11 จะจัดทำขึ้นด้วย
ตนเอง และส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.22 เท่ากัน มีวิธีจัดทำแผนการสอนหรือกำหนดการสอนโดยการ
ศึกษาเอกสารหลักสูตร และจัดทำแผนการสอนหรือกำหนดการสอน

4.4.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนและเตรียมการสอน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.22 มีปัญหาในการวางแผนและ
การเตรียมการจัดการเรียนการสอน โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเอกสารและแหล่งข้อมูล
และภาระงานมากไม่มีเวลาวางแผนและเตรียมจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งครูผู้สอน
ส่วนมาก ร้อยละ 23.08 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอคำแนะนำจากผู้รู้

4.4.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.10 มีวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ตามแนวคิด หลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้
ของนักเรียนในด้านการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากกันและกัน และการเรียนรู้ด้วยวิธี

การแก้ปัญหา ส่วนนักเรียนทั้งหมด จำนวน 18 คน มีวิธีเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ โดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 77.50 จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคำเน้นการของหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยจัดให้นักเรียนใช้ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.24 มีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับการหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากกันและกัน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนสามารถนำเอาทักษะการเรียนรู้เหล่านั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนนักเรียนส่วนมาก จำนวน 17ใน18 ให้ข้อมูลว่า มีการแจ้งวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ตามเนื้อหาวิชาที่หลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.33 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบบรรยาย โดยมีเกณฑ์ในการเลือกคือ เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนจะมีวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน คือ ด้านการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.24 กำหนดประเด็นเนื้อหาให้นักเรียนศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นรายกลุ่ม ด้านการเรียนรู้จากกันและกัน ครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 57.14 เท่ากัน กำหนดประเด็นเนื้อหาให้นักเรียนศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นรายบุคคล แล้วนำเสนอข้อความรู้ต่อสมาชิกภายในกลุ่ม และกำหนดประเด็นเนื้อหาให้นักเรียนศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นรายกลุ่ม แล้วนำเสนอข้อความรู้ต่อสมาชิกภายในชั้นเรียน ด้านการเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหา ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.78 กำหนดประเด็นปัญหาให้นักเรียนศึกษาเป็นรายกลุ่ม แล้วนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา และผลการแก้ปัญหา ด้านการใช้กระบวนการเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและคุณลักษณะของนักเรียน ครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 70.73 จัดให้มีการฝึกคุณธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ควบคู่กับการเรียนเนื้อหาวิชา และด้านการใช้แหล่งวิชาการในห้องเรียนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.71 จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการใช้ห้องสมุด ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 68.29 เท่ากัน จะกำหนดรูปแบบการนำเสนอข้อความรู้ของนักเรียนจากการเรียนรู้ตามทักษะต่าง ๆ โดยการอภิปรายในชั้นเรียน และการรายงานหน้าชั้นเรียน

4.4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.43 มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลที่ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้ามีไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัญหาในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ ของนักเรียนที่พบว่า นักเรียนส่วนมาก จำนวน 9ใน12 มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดเอกสารและแหล่งที่จะศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 33.33 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยจัดหาเอกสารให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน

4.4.4 การใช้สื่อการเรียนการสอน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.56 ใช้สื่อการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง โดยใช้สื่อจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งส่วนมาก ร้อยละ 87.50 จะใช้สื่อการสอนประเภทพืชผักสวนครัว และส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.50 จะมีวิธีใช้สื่อการสอนโดยพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนจะมีการใช้สื่อการสอนเพิ่มเติมจากสื่อในประเภทดังกล่าว คือ สื่อการสอนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนชาวเขา ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.42 ใช้สื่อประเภทบ้าน โดยส่วนมาก ร้อยละ 76.32 ใช้เป็นแหล่งให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ สื่อการสอนที่เป็นบุคคลในชุมชนชาวเขาครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.78 ใช้สื่อจากบุคลากรสำนักงานสาธารณสุข โดยส่วนมาก ร้อยละ 83.33 จะเชิญมาเป็นวิทยากรบรรยายหรือสาธิต และสื่อที่ได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด

4.4.5 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.95 มีปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดทักษะในการใช้สื่อ และขาดเอกสารและแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 35.29 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอสนับสนุนสื่อจากชุมชนหรือหน่วยงานต้นสังกัด

4.4.6 การวัดและประเมินผล

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.48 เท่ากัน ใช้เครื่องมือในการวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียนจากแบบทดสอบ และแบบสังเกต ซึ่งส่วนมาก ร้อยละ 69.05 มาจากการจัดทำขึ้นเอง และครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.62 มีวิธีวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียนโดยการทดสอบ ซึ่งส่วนมาก ร้อยละ 95.24 จะมีวิธีรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของนักเรียนจากคะแนนการทดสอบ นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.62 จะประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งครูผู้สอนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 จะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้เกณฑ์จากคะแนนการทดสอบ และส่วนมาก ร้อยละ 54.76 จะมีวิธีสอนซ่อมเสริม โดยสอนด้วยตนเองในเวลาซ่อมเสริมที่บ้านพัก

4.4.7 ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.76 มีปัญหาในการวัดและประเมินผล โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเครื่องมือวัดและประเมินผลที่ได้มาตรฐาน ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 13.04 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอเครื่องมือวัดและประเมินผลที่ได้มาตรฐานจากหน่วยงานต้นสังกัด

4.5 การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร

4.5.1 การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ครูผู้สอนและนักเรียนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 และจำนวน 18 คน ตามลำดับ ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า โรงเรียนจัดให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการทำสวนผัก กิจกรรมการปลูกไม้ผล และกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งครูผู้สอนและนักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.24 และ จำนวน 15ใน18 ตามลำดับ ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีการแจ้งวัตถุประสงค์ในการจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะในการทำการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำนา ปลูกพืชไร่ ทำสวนผัก สวนผลไม้ การปลูกพืชที่สูง และการเลี้ยงสัตว์จนสามารถทำเป็นอาชีพได้ ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 65.85 มีเกณฑ์ในการเลือกจัดกิจกรรมคือ สอดคล้องกับสภาพการประกอบอาชีพของชุมชน และส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.49 มีวิธีกำหนดให้นักเรียนเลือกปฏิบัติโดยให้นักเรียนเลือกตามความถนัดและความสนใจ นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 78.05 มีวิธีกำหนดให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยให้นักเรียนปฏิบัติทุกประเภทโดยหมุนเวียนปฏิบัติกิจกรรมละ 1 สัปดาห์ ซึ่งส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.93 จะจัดกิจกรรมในช่วงเวลาการเรียนกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยจัดในบริเวณสถานที่สำหรับการเกษตร และ ส่วนมาก ร้อยละ 97.56 มีวิธีจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรประจำวันโดยแบ่งกลุ่มให้นักเรียนวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน และให้นักเรียนปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้

4.5.2 การจัดการกิจกรรมการทำสวนข้าว

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 1ใน2 เท่ากัน จัดกิจกรรมการทำสวนข้าวแบบนาข้าว และสวนข้าวแบบข้าวไร่ ซึ่งครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 2 คน จัดกิจกรรมการทำสวนข้าวชนิดข้าวเจ้า โดยมีปริมาณในการทำสวนข้าวระหว่าง 1-5 ไร่ และจัดให้มีการปลูกข้าวปีละ 1 ครั้ง ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 2 คน มีจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมการทำสวนข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตจากการทำสวนข้าวสำหรับนำมาให้นักเรียนบริโภค โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม คือ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อปฏิบัติงานตามตารางการปฏิบัติงานสวนข้าวที่โรงเรียนกำหนดไว้ ให้นักเรียนปฏิบัติงาน ให้นักเรียนดูแลรักษาข้าวที่ปลูก และให้นักเรียนเก็บเกี่ยวข้าวที่ปลูก ซึ่งครูผู้สอน

ทั้งหมด จำนวน 2 คน จะจัดกิจกรรมการทำสวนข้าวโดยใช้วิธีสอนแบบสาธิต และใช้วัสดุและอุปกรณ์ประเภทเครื่องมือการเกษตร เมล็ดพันธุ์ข้าวและคั่นกล้า และวัสดุในการดูแลรักษาข้าว ซึ่งจะมีวิธีวัดและประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 2 คน ได้ผลิตผลจากการทำสวนข้าวโดยเฉลี่ยต่อปีน้อยกว่า 500 ถัง และจะนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์โดยจัดสรรให้บ้านพักต่าง ๆ เพื่อนำไปบริโภค

4.5.3 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการทำสวนข้าว

ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 2 คน มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการทำสวนข้าว โดยมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ในการทำสวนข้าวมีน้อยไม่พอเพียงกับจำนวนนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 1 ใน 2 เท่ากัน จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยการปรับปรุงวิธีการผลิตจากการทำสวนข้าวแบบนาสาเป็นสวนข้าวแบบข้าวไร่และเพิ่มเนื้อที่ในการทำสวนข้าวให้พอเพียงกับจำนวนนักเรียน

4.5.4 การจัดกิจกรรมการทำสวนผัก

ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 25 คน จัดกิจกรรมการทำสวนผักแบบกลางแจ้ง ซึ่งส่วนใหญ่ จำนวน 19 ใน 25 เท่ากัน จัดกิจกรรมการทำสวนผักบึง และสวนผักกาดขวางคุ้ง โดยมีปริมาณในการเพาะปลูกระหว่าง 100-400 ตารางเมตร และจัดให้มีการปลูกพืชผักหมุนเวียนตลอดทั้งปี ครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 22 ใน 25 มีจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมการทำสวนผักเพื่อให้ได้ผลผลิตเพื่อการยังชีพในระหว่างเรียน โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม คือ ให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาและเทคนิคในการทำสวนผัก ให้นักเรียนปฏิบัติ และให้นักเรียนดูแลรักษาพืชผักที่ปลูก ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 20 ใน 25 จะจัดกิจกรรมการทำสวนผักโดยใช้วิธีสอนแบบสาธิต และใช้วัสดุและอุปกรณ์ประเภทเครื่องมือการเกษตร เมล็ดพันธุ์พืชผักและกล้าผัก และวัสดุในการดูแลรักษาพืชผัก ซึ่งจะมีวิธีวัดและประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 9 ใน 25 ได้ผลิตผลจากการจัดกิจกรรมการทำสวนผักโดยเฉลี่ยต่อปีน้อยกว่า 500 กิโลกรัม ซึ่งส่วนมาก จำนวน 22 ใน 25 จะนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์โดยจัดสรรให้บ้านพักต่าง ๆ เพื่อนำไปบริโภค และส่วนใหญ่ จำนวน 8 ใน 19 มีรายได้จากการจัดกิจกรรมการทำสวนผักโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 1,000-2,000 บาท

4.5.5 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการทำสวนผัก

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 21 ใน 25 มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการทำสวนผัก โดยมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ในการทำสวนผักมีน้อยไม่พอเพียงกับจำนวนนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 9 ใน 21 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขยายพื้นที่สำหรับทำสวนผักให้เพียงพอ

4.5.6 การจัดกิจกรรมการปลูกพืชไร่

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 11 ใน 15 จัดกิจกรรมการปลูกข้าวเหลือง โดยมีปริมาณในการเพาะปลูกมากกว่า 4 งาน ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 13 ใน 15 จะจัดกิจกรรมการปลูกพืชไร่โดยการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด และจัดให้มีการปลูกพืชไร่ปีละ 1 ครั้ง ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 12 ใน 15 มีจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมการปลูกพืชไร่เพื่อให้ได้ผลผลิตจากการปลูกพืชไร่สำหรับนำมาให้นักเรียนบริโภค โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม คือ ให้นักเรียนปฏิบัติ และให้นักเรียนดูแลรักษาพืชไร่ที่ปลูก ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 13 ใน 15 จะจัดกิจกรรมการปลูกพืชไร่โดยใช้วิธีสอนแบบสาธิต และใช้วัสดุและอุปกรณ์ประเภทเครื่องมือการเกษตร เมล็ดพันธุ์พืชไร่ และวัสดุในการดูแลรักษาพืชไร่ ซึ่งจะมีวิธีวัดและประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 8 ใน 15 ได้ผลผลิตจากการจัดกิจกรรมการปลูกพืชไร่โดยเฉลี่ยต่อปีมากกว่า 800 กิโลกรัม ซึ่งส่วนมาก จำนวน 13 ใน 15 จะนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์โดยจัดสรรให้บ้านพักต่าง ๆ เพื่อนำไปบริโภค และส่วนใหญ่ จำนวน 10 ใน 15 มีรายได้จากการจัดกิจกรรมการปลูกพืชไร่โดยเฉลี่ยต่อปีมากกว่า 10,000 บาท

4.5.7 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการปลูกพืชไร่

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 13 ใน 15 มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการปลูกพืชไร่ โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ในการปลูกพืชไร่นี้น้อยไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 3 ใน 13 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มเติม

4.5.8 การจัดกิจกรรมการปลูกไม้ผล

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 14 ใน 18 จัดกิจกรรมการปลูกกล้วย โดยมีปริมาณในการเพาะปลูกระหว่าง 1-2 งาน ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 16 ใน 18 จะจัดกิจกรรมการปลูกไม้ผลโดยดูแลไปตามธรรมชาติ และจัดให้มีการปลูกไม้ผลปีละ 1 ครั้ง ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 17 ใน 18 มีจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมการปลูกไม้ผลเพื่อให้ได้ผลผลิตจากการปลูกไม้ผลสำหรับนำมาให้นักเรียนบริโภค โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม คือ ให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาและเทคนิคในการปลูกไม้ผล ให้นักเรียนปฏิบัติ และให้นักเรียนดูแลรักษาไม้ผลที่ปลูก ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 17 ใน 18 จะจัดกิจกรรมการปลูกไม้ผลโดยใช้วิธีสอนแบบสาธิต และใช้วัสดุและอุปกรณ์ประเภทเครื่องมือการเกษตร เมล็ดพันธุ์ไม้ผล และวัสดุในการดูแลรักษาไม้ผล ซึ่งจะมีวิธีวัดและประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 8 ใน 18 ได้ผลผลิตจากการจัดกิจกรรมการปลูกไม้ผลโดยเฉลี่ยต่อปีน้อยกว่า 500 กิโลกรัม ซึ่งครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 18 คน จะนำผลผลิตไปจัดสรรให้บ้านพักต่าง ๆ เพื่อนำไปบริโภค

4.5.9 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการปลูกไม้ผล

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 15ใน18 มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการปลูกไม้ผล โดยมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ในการปลูกไม้ผลมีน้อยไม่พอเพียงกับจำนวนนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 7ใน15 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยการเสนอปัญหาไปยังผู้บริหารโรงเรียนเพื่อหาพื้นที่เพิ่มเติม

4.5.10 การจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์

ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 21 คน จัดกิจกรรมการเลี้ยงไก่ โดยส่วนใหญ่ จำนวน 16ใน21 จะเลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อ และเลี้ยงจำนวนน้อยกว่า 100 ตัว ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 20ใน21 จะจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์โดยการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด และจัดให้มีการเลี้ยงสัตว์หลายชนิดปีละ 2 รุ่น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 20ใน21 มีจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการเลี้ยงสัตว์และสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพได้ และเพื่อนำไปประกอบอาหารในการดำรงชีวิตของโรงเรียน โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม คือ ให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาและเทคนิคในการเลี้ยงสัตว์ และให้นักเรียนปฏิบัติ ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 19ใน21 จะจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์โดยใช้วิธีสอนแบบสาธิต และใช้วัสดุและอุปกรณ์ประเภทเครื่องมือการเกษตร พันธุ์สัตว์เลี้ยง และวัสดุในการดูแลรักษาสัตว์เลี้ยง ซึ่งจะมีวิธีการวัดและประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 8ใน21 ได้ผลิตผลจากการเลี้ยงสัตว์โดยเฉลี่ยประมาณปีละ 1,000-1,500 กิโลกรัม ซึ่งส่วนมาก จำนวน 20ใน21 จะนำผลิตผลไปใช้ประโยชน์โดยการจำหน่ายให้กับโครงการอาหารกลางวัน และส่วนใหญ่ จำนวน 10ใน21 มีรายได้จากการจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์โดยเฉลี่ยต่อปีมากกว่า 6,000 บาท

4.5.11 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์

ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 21 คน มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ โดยส่วนใหญ่ จำนวน 17ใน21 มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการดำเนินการค่าอาหารสัตว์มีไม่เพียงพอ ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 6ใน21 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอวัสดุอุปกรณ์ในการบำรุงดูแลรักษาจากหน่วยงานต่าง ๆ

4.5.12 การจัดกิจกรรมสหกรณ์

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 11ใน12 จัดกิจกรรมสหกรณ์การค้า โดยครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 12 คน จะมีวิธีการรับสมัครสมาชิกสหกรณ์โดยรับสมัครเป็นรายบุคคล โดยจะจำหน่ายสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค ซึ่งสินค้าในประเภทดังกล่าวจะมาจากการจัดซื้อจากตลาดภายนอก ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 12 คน มีจุดมุ่งหมายในการจัด

กิจกรรมสหกรณ์เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการสหกรณ์ และเพื่อให้นักเรียนนำกระบวนการสหกรณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม คือ ให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาและเทคนิคในการดำเนินงานสหกรณ์ และให้นักเรียนปฏิบัติ ซึ่งครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 12 คน จะจัดกิจกรรมสหกรณ์โดยใช้วิธีสอนแบบบรรยาย และใช้วัสดุและอุปกรณ์ประเภทแบบบันทึกการจัดทำรายการสหกรณ์ แบบสำรวจชนิดและปริมาณของสินค้า และสินค้าที่จำหน่ายในสหกรณ์ ซึ่งจะมีวิธีวัดและประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 5 ใน 12 มีรายได้จากการจัดกิจกรรมสหกรณ์โดยเฉลี่ยประมาณปีละ 3,000-4,000 บาท ซึ่งส่วนมาก จำนวน 10 ใน 12 จะนำรายได้ไปใช้ประโยชน์ในกิจการอื่น ๆ ของโรงเรียน

4.5.13 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 11 ใน 12 มีปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ โดยมีปัญหาเกี่ยวกับทุนที่ใช้ในการดำเนินการมีน้อย ซึ่งครูผู้สอนส่วนมาก จำนวน 4 ใน 6 เท่ากันจะมีวิธีแก้ปัญหามาโดยการประชาสัมพันธ์เพื่อรับสมัครสมาชิกเพิ่มเติม และเสนอปัญหาไปยังผู้บริหารโรงเรียนเพื่อหาแนวทางแก้ไข

4.5.14 การจัดการกรรมการผลิตเกลือ ไอ โอติน

ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 2 คน จัดกิจกรรมการผลิตเกลือ ไอ โอติน ในลักษณะผลิตเพื่อใช้บริโภคในโรงเรียน และผลิตเพื่อการค้า โดยการผลิตเพื่อการค้าครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 2 คน จะนำผลผลิตไปจำหน่ายให้กับสหกรณ์โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษาอื่น ๆ และร้านค้าตามห้อมบ้านชาวเขา เป็นต้น ซึ่งครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 2 คน ได้รับการสนับสนุนการจัดกิจกรรมจากสำนักพระราชวัง วิทยาลัยเทคนิคประจำจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โดยจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานดังกล่าวในเรื่องเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินการ การก่อสร้างโรงผลิตเกลือ ไอ โอติน การจัดหาแหล่งตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า การขนส่งสินค้า และการผลิตเกลือวัตถุดิบ ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 2 คน มีจุดมุ่งหมายในการผลิตเกลือ ไอ โอตินเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ และทักษะในการผลิตเกลือ ไอ โอติน เพื่อแก้ปัญหาการขาดไอ โอตินในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และเพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับโรงเรียน โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม คือ ให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาและเทคนิคในการผลิตเกลือ ไอ โอติน สำรวจปริมาณและความต้องการของตลาดเกลือ วางแผนการผลิตเกลือให้สอดคล้องกับปริมาณและความต้องการของตลาด ให้นักเรียนปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และให้นักเรียนนำผลผลิตไปจำหน่าย ซึ่งครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 2 คน จะจัดกิจกรรมการผลิตเกลือ ไอ โอตินโดยใช้วิธีสอนแบบบรรยาย และวิธีสอนแบบสาธิต และใช้วัสดุและอุปกรณ์ประเภทวัตถุดิบในการผลิตเกลือ ไอ โอติน อุปกรณ์ในการ

ผลิตเกลือ และอุปกรณ์ในการบรรจุหีบห่อ ซึ่งจะมีวิธีวัดและประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบวัด
 ข้อความรู้ และการสังเกตพฤติกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 2 คน ได้
 ผลผลิตจากการจัดกิจกรรมการผลิตเกลือไอโอดีนโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 10-15 ตัน ซึ่งจะมีรายได้
 โดยเฉลี่ยประมาณปีละ 15,000-20,000 บาท โดยจะนำไปจัดสรรให้กับนักเรียน จัดสรรให้กับบ้าน
 พักต่าง ๆ และนำไปใช้ในกิจการอื่น ๆ ของโรงเรียน

4.5.15 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการผลิตเกลือไอโอดีน

ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 2 คน มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการผลิต
 เกลือไอโอดีน โดยมีปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการดำเนินการผลิตมีจำกัดเนื่องจากครูมีภาระต้องรับผิดชอบ
 หลายอย่าง บุคลากรไม่มีความรู้ในเรื่องการซ่อมบำรุงเครื่องผสมเกลือไอโอดีน และโรงผลิต
 เกลือมีเนื้อที่จำกัดไม่มีที่เก็บเกลือดิบ ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่ จำนวน 1 ใน 2 เท่ากัน จะมีวิธีแก้
 ปัญหาโดยการจัดสรรเวลาดำเนินการผลิตเกลือให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเกลือ
 ขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานสัมพันธ์ในเรื่องการผลิตเกลือไอโอดีน และ
 ขยายโรงผลิตเกลือไอโอดีน

4.5.16 การจัดกิจกรรมการทำปุ๋ยหมัก

ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 1 คน จัดกิจกรรมการทำปุ๋ยหมักใน
 ลักษณะผลิตเพื่อใช้ในงานเกษตรของโรงเรียน โดยนำไปใช้ประโยชน์ในงานเกษตรประเภท
 กิจกรรมการทำสวนผัก และกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 1 คน จะจัด
 กิจกรรมการทำปุ๋ยหมักโดยจัดให้เป็นงานประจำของบ้านพัก และจัดให้เป็นงานประจำของ
 โรงเรียน โดยจะจัดทำปุ๋ยหมักหมุนเวียนตลอดทั้งปี ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 1 คน มีจุด
 มุ่งหมายในการจัดกิจกรรมการทำปุ๋ยหมักเพื่อให้ได้ผลผลิตจากการทำปุ๋ยหมักสำหรับใช้ในงาน
 เกษตรของโรงเรียน โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม คือ ให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาและเทคนิคใน
 การทำปุ๋ยหมัก วางแผนการทำปุ๋ยหมักให้สอดคล้องกับปริมาณ และความต้องการของงานเกษตร
 ในโรงเรียน และให้นักเรียนปฏิบัติ ซึ่งครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 1 คน จะจัดกิจกรรมการทำปุ๋ย
 หมักโดยใช้วิธีสอนแบบบรรยาย และวิธีสอนแบบสาธิต และใช้วัสดุและอุปกรณ์ประเภทวัสดุคิ
 ในการทำปุ๋ยหมัก เครื่องมือการเกษตร และเชื้อทำปุ๋ยหมัก ซึ่งจะมีวิธีวัดและประเมินผลโดยการ
 สังเกตพฤติกรรม และการตรวจผลงาน

4.5.17 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการทำปุ๋ยหมัก

ครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 1 คน มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการทำปุ๋ย
 หมัก โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนวัสดุคิที่ใช้ในการจัดทำปุ๋ยหมัก และผลผลิตที่ได้ไม่

เพียงพอกับความต้องการของงานโรงเรียน ซึ่งครูผู้สอนทั้งหมด จำนวน 1 คน จะมีวิธีแก้ปัญหา โดยการขอวัดคุณภาพในการทำวิทยุหมักจากชุมชน

4.5 สถานภาพทั่วไปของนักเรียน

นักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดส่วนใหญ่ จำนวน 12ใน18 เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 12-13 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.5-6 และส่วนมาก จำนวน 7ใน18 เท่ากัน มีหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ เป็นประธานบ้านพัก และเป็นสมาชิกบ้านพัก

ตอนที่ 5 บริการที่ทางโรงเรียนจัดให้สำหรับนักเรียน

5.1 การจัดบริการสำหรับนักเรียนในโรงเรียน

5.1.1 การจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน ได้ดำเนินการจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย โดยจัดบริการเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพปากและฟัน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน มีจุดมุ่งหมายในการจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเพื่อให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย โดยส่วนใหญ่ จำนวน 6ใน7 มีเกณฑ์ในการเลือกจัดบริการ คือ ปัญหาและความต้องการของนักเรียน และส่วนมาก จำนวน 6ใน7 จะจัดบริการในช่วงเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน ให้ข้อมูลว่า มีนักเรียนเข้ารับบริการเป็นจำนวนทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่ จำนวน 5ใน7 จะจัดบริการที่ห้องพยาบาล โดยจะใช้ผลิตภัณฑ์ยาล้าง ๆ และบุคลากรที่ให้บริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยจะเป็นครูที่รับผิดชอบงานอนามัยนักเรียน โดยบุคลากรดังกล่าวมีหน้าที่ตรวจสุขภาพอนามัยของนักเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 4ใน7 จะมีวิธีวัดและประเมินผลโดยการสังเกตการจัดบริการ

5.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 6ใน7 มีปัญหาในการจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดงบประมาณสนับสนุน และนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยจำนวนมาก ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 2ใน6 จะมีวิธีแก้ปัญหา โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสาธารณสุข โรงพยาบาล และหน่วยมาเดเวีย

5.1.3 การจัดการบริการคัดหมนนักเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 6ใน7 ได้ดำเนินการจัดการบริการคัดหมนนักเรียน โดยส่วนมาก จำนวน 5ใน6 จัดบริการสำหรับนักเรียนชาย-หญิงประเภทเดินเรียนและพักอยู่ประจำในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 5ใน6 มีจุดมุ่งหมายในการจัดบริการคัดหมนนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพอนามัยที่ดี โดยจะมีเกณฑ์ในการเลือกจัดบริการ คือ ปัญหาและความต้องการของนักเรียน และส่วนใหญ่ จำนวน 4ใน6 จะจัดบริการโดยจัดเป็นกลุ่มสนใจ ซึ่งส่วนมาก จำนวน 3ใน6 จะจัดบริการที่บริเวณบ้านพักนักเรียน โดยจะใช้ชุดอุปกรณ์คัดหมนโดยอุปกรณ์ดังกล่าวส่วนใหญ่ จำนวน 4ใน6 จะมาจากการจัดซื้อด้วยงบประมาณของโรงเรียน และบุคลากรที่จัดการบริการผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 6 คน ให้ข้อมูลว่า เป็นนักเรียนในโรงเรียน โดยจะมีหน้าที่ให้บริการคัดหมนนักเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 6 คน จะมีวิธีวัดและประเมินผล โดยการสังเกตการจัดบริการ

5.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการบริการคัดหมนนักเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 5ใน6 มีปัญหาในการจัดการบริการคัดหมนนักเรียน โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนวัสดุและอุปกรณ์ในการจัดบริการ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 3ใน6 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

5.1.5 การจัดการบริการห้องสมุดโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 5ใน7 ได้ดำเนินการจัดการบริการห้องสมุดโรงเรียนโดยจัดให้บริการสำหรับนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 4ใน5 จะจัดห้องสมุดโรงเรียนในลักษณะห้องสมุดขนาดปานกลาง ใช้ระบบทศนิยม ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 4ใน5 มีจุดมุ่งหมายในการจัดการบริการห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเตรียมให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุด เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้า โดยส่วนมาก จำนวน 4ใน5 จะจัดบริการในช่วงเวลาระหว่าง 08.30-16.30 น. นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 2ใน5 ให้ข้อมูลว่า มีผู้ใช้บริการโดยเฉลี่ยประมาณวันละ 50-60 คน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 5 คน จะจัดบริการเอกสารและสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือแบบเรียน เอกสารประกอบหลักสูตร และวารสารทางวิชาการ โดยจะมีครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ประจำโรงเรียนเป็นผู้ให้บริการ ซึ่งบุคลากรดังกล่าวจะมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำทั่วไป ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้บริการห้องสมุดโรงเรียน และให้บริการยืม-ส่งเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 4ใน5 จะมีวิธีวัดและประเมินผล โดยการสังเกตการจัดบริการ

5.1.6 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการห้องสมุดโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 5 คน มีปัญหาในการจัดบริการห้องสมุดโรงเรียน โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเอกสารและสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการเกษตรที่สูง การพัฒนาชุมชน สุขภาพอนามัย และการเมืองการปกครอง ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 3 ใน 5 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยการของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

5.1.7 การจัดบริการอาหารกลางวัน

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน ได้ดำเนินการจัดบริการอาหารกลางวัน โดยส่วนใหญ่ จำนวน 6 ใน 7 จัดบริการสำหรับนักเรียนประเภทเดินเรียนและพักอยู่ประจำในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน มีจุดมุ่งหมายในการจัดบริการอาหารกลางวันเพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการในเวลากลางวันทุกวันตลอดปีการศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน ได้ดำเนินการจัดทำอาหารกลางวันเป็นประจำทุกวัน ซึ่งส่วนใหญ่ จำนวน 6 ใน 7 จัดให้ทำวันละ 1 ครั้ง ในคอนกลางวันสำหรับนักเรียนประเภทเดินเรียน และส่วนมาก จำนวน 6 ใน 7 จะจัดบริการในลักษณะเป็นงานประจำบ้านพักสำหรับนักเรียน โดยจะใช้วัตถุดิบสำหรับจัดทำอาหารกลางวันประเภทผลผลิตจากเนื้อสัตว์ และผลผลิตจากพืชผักสวนครัว ซึ่งวัตถุดิบดังกล่าวส่วนใหญ่ จำนวน 4 ใน 7 เท่ากัน ได้มาจากการจัดซื้อด้วยงบประมาณของโรงเรียน และมาจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวกับงานเกษตร โดยส่วนมาก จำนวน 6 ใน 7 มีเกณฑ์ในการเลือกจัด คือ เป็นวัตถุดิบที่นักเรียนสามารถนำมาจัดทำอาหารได้ง่าย สะอาด สะดวก ประหยัดเวลา และมีสารอาหารครบถ้วน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 6 ใน 7 จัดบริการอาหารกลางวันที่โรงอาหาร ซึ่งบุคลากรที่จัดบริการจะเป็นนักเรียนในโรงเรียน โดยจะมีหน้าที่ร่วมจัดทำอาหาร และผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน จะมีวิธีวัดและประเมินผลโดยการสังเกตการจัดบริการ

5.1.8 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการอาหารกลางวัน

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน มีปัญหาในการจัดบริการอาหารกลางวัน โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนงบประมาณสนับสนุน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 4 ใน 7 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอบริจาคจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น วัด และห้างร้านเอกชนทั่วไป

5.2 การจัดการอาหารกลางวัน

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน ไม่ได้ดำเนินการจัดบริการส่งเสริมปลูกพืชที่สูง และบริการเกี่ยวกับผลิต ส่วนผู้บริหารโรงเรียนบางส่วน จำนวน 1 ใน 7 ได้ดำเนินการ

การจัดบริการความก้าวหน้าทางวิชาการ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 1 คน จะจัดบริการความก้าวหน้าทางวิชาการในลักษณะของการจัดกลุ่มสนใจ การจัดนิทรรศการ การบริการวารสาร สิ่งพิมพ์ และการฝึกอบรมชาวเขา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการทางด้านวิชาการสำหรับชาวเขา และเพื่อให้ชาวเขาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกัน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 1 คน จะกำหนดรูปแบบการจัดบริการไว้ในลักษณะของการจัดโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อฝึกอบรมหรือสัมมนาระยะสั้น โดยจะมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย การแนะนำด้านอาชีพ การศึกษานอกระบบ และการกีฬาและนันทนาการ ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 1 คน จัดบริการความก้าวหน้าทางวิชาการโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 3-4 ครั้ง ซึ่งจะมีผู้เข้ารับบริการโดยเฉลี่ยประมาณครั้งละ 70-80 คน โดยบุคลากรที่จัดบริการจะเป็นบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ ครูในโรงเรียน บุคลากรจากสำนักงานเกษตร บุคลากรจากศูนย์ทดลองพืชที่สูง บุคลากรจากชุมชน บุคลากรจากศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาประจำจังหวัด บุคลากรจากสถานีสำรวจธรประจำอำเภอ และบุคลากรจากกองร้อยสำรวจตระเวนชายแดน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 คน จะจัดบริการความก้าวหน้าทางวิชาการโดยใช้วิธีการสาธิต การฝึกอบรมหรือสัมมนา การฝึกปฏิบัติจริง และการศึกษาดูงาน ซึ่งจะใช้วัสดุและอุปกรณ์ประเภทเครื่องเสียง วัสดุทัศน วัสดุ และวารสารสิ่งพิมพ์ โดยจะได้รับงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด และจะจัดบริการในบริเวณโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 1 คน จะมีวิธีรวบรวมข้อมูลเพื่อติดตามและประเมินผลการจัดบริการ โดยการสนทนาศักถาม และการสังเกตการจัดบริการ

5.8 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการสำหรับชาวเขา

ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 1 คน มีปัญหาในการจัดบริการความก้าวหน้าทางวิชาการโดยมีปัญหากับการขาดงบประมาณสนับสนุน และวิทยากรมีจำนวนน้อยและพักอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 1 คน จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในเรื่องต่าง ๆ เช่น สิ่งเทศคิด และโรคเอดส์

ตอนที่ 6 สภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน

6.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

6.1.1 ที่ตั้งของโรงเรียน

โรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 4ใน7 มีสถานที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากชุมชนน้อยกว่า 3 กิโลเมตร

6.1.2 สภาพทางภูมิศาสตร์

โรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 6ใน7 ตั้งอยู่บนเขาและเชิงเขา มีสภาพผิวดินเป็นดินเหนียวหรือดินลูกรัง ส่วนมาก จำนวน 4ใน7 มีพื้นที่ จำนวน 10-20 ไร่ โดยมีพื้นที่บางส่วน จำนวน 3ใน7 อยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 16-20 ไร่ และมีพื้นที่ที่เป็นสนามของโรงเรียน จำนวน 3-4 ไร่ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวจะมีลักษณะเรียบ ไม่มีน้ำขัง โดยจะล้อมรอบด้วยภูเขาบ้านพักนักเรียน ไม่มีประดับและไม้กินผล และพื้นที่สำหรับทำการเกษตร นอกจากนี้ยังพบว่าบุคลากรในโรงเรียนส่วนมาก จำนวน 6ใน7 ใช้แหล่งน้ำจากประปาภูเขาเพื่อการอุปโภคและบริโภค และจะติดต่อกับชุมชนโดยใช้ถนนลาดยาง ซึ่งระยะทางระหว่างโรงเรียนกับอำเภอส่วนใหญ่ จำนวน 5ใน7 จะมีระยะทางมากกว่า 12 กิโลเมตร

6.1.3 เขตพื้นที่บริการของโรงเรียน

โรงเรียนส่วนใหญ่ มีหอชมบ้านที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน จำนวนระหว่าง 3-5 หอชมบ้าน มีจำนวนครัวเรือนระหว่าง 184-253 ครัวเรือน ประชากรในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมีจำนวนประมาณ 1,100-1,200 คน โดยส่วนใหญ่มีอาชีพในการทำนา ทำไร่ ทำสวน และรับจ้างทั่วไป นอกจากนี้ยังพบว่า ประชากรในชุมชน ส่วนมากมีฐานะยากจน

6.2 สิ่งอำนวยความสะดวกในการอยู่อาศัยและการหาเลี้ยงชีพ

โรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 โรงเรียน มีบ้านพักนักเรียน ห้องนํ้านักเรียน สถานที่สำหรับปลูกพืชผักสวนครัว สถานที่สำหรับปลูกไม้ผล สถานที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ และเครื่องมือการเกษตร ส่วนโรงเรียนบางโรงเรียน จำนวน 5ใน7 จะมีสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมสหกรณ์

ตอนที่ 7 การดำรงชีวิตประจำวันภายในโรงเรียน

7.1 การปกครองระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน

ครูผู้สอนและนักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.29 และ จำนวน 10ใน18 ตามลำดับให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีการแจ้งวัตถุประสงค์ในการจัดนักเรียนเข้าพักอาศัยในบ้านพัก เพื่อให้โอกาสเด็กชราวมหาที่อยู่อ่างไกลได้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยม ซึ่งจะจัดโครงสร้างทางการปกครองในบ้านพักออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ เช่น จัดให้มีประธานบ้านพัก รองประธานบ้านพัก สมาชิกบ้านพัก และครูเวรประจำบ้านพัก โดยคณะกรรมการบ้านพักฝ่ายต่าง ๆ ส่วนมาก จำนวน 7ใน18 จะมีการทบทวนปฏิบัติงานประมาณ 1 ภาคเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 90.24 จะเป็นผู้กำหนดงานให้นักเรียนปฏิบัติ ซึ่งส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.12 จะจัดให้ดูแลบ้าน และครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 53.66 จะมีวิธีวางแผนการปกครองนักเรียนในบ้านพัก โดยครูและนักเรียนในบ้านพักร่วมกันสร้างข้อตกลง แล้วให้นักเรียนยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ

7.2 ปัญหาเกี่ยวกับการปกครองระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.05 มีปัญหาในการปกครองนักเรียนในบ้านพัก โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดระเบียบวินัย ส่วนนักเรียนส่วนมาก จำนวน 5ใน11 จะมีปัญหาเกี่ยวกับการไม่เชื่อฟังคำแนะนำของประธานบ้านพัก ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.75 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยการแนะนำและตักเตือนเป็นรายบุคคล ส่วนนักเรียนส่วนมาก จำนวน 7ใน11 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยแจ้งปัญหาให้ครูทราบเพื่อหาแนวทางแก้ไข

7.3 กิจกรรมประจำวันของครู และนักเรียน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.73 มีวิธีวางแผนการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน โดยการจัดทำแผนงานเพื่อนำไปปฏิบัติล่วงหน้า ส่วนนักเรียนส่วนมาก จำนวน 15ใน18 จะมีวิธีวางแผนการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน โดยครูผู้สอนเป็นผู้วางแผนและกำหนดงานให้นักเรียนปฏิบัติ ทั้งนี้มีนักเรียนทั้งหมด จำนวน 18 คน จะมีหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน คือ เรียบหนังสือ ส่วนครูผู้สอนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 จะมีหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนจะมีวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในรูปสหกรณ์ของนักเรียนในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน คือ ด้านการประกอบอาหาร ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.80 จะจัดเวรประกอบอาหารให้นักเรียนปฏิบัติ ด้านการดูแลบ้าน ครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 95.12 จะจัดเวรดูแลบ้านให้นักเรียนปฏิบัติ ด้านการดูแลตนเองและเพื่อน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.98 จะใช้ระบบที่ปกครองน้อง สมาชิกทุกคนต้องช่วยเหลือ

ซึ่งกันและกัน และดำเนินการปฏิบัติงานเกษตรเพื่อเลี้ยงตนเอง ครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 95.12 จะจัดเวรงานเกษตรให้นักเรียนปฏิบัติแบบหมุนเวียน

7.4 ปัญหาเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันของครู และนักเรียน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.10 มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน ส่วนนักเรียนส่วนมาก จำนวน 10ใน18 ไม่มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 30.43 จะมีปัญหาเกี่ยวกับมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบงานมาก ซึ่งส่วนมาก ร้อยละ 34.78 จะมีวิธีแก้ปัญหาค้างคั่วโดยขอความร่วมมือจากคณะครูในโรงเรียนเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

7.5 การจัดกิจกรรมนันทนาการของครู และนักเรียน

ครูผู้สอนและนักเรียนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 และจำนวน 18 คน ตามลำดับ ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับนักเรียนในบ้านพัก โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.12 จะจัดกิจกรรมในรูปแบบของการเล่นกีฬา การดูทีวี, หรือ วิดีโอ การส่งเสริมการอ่านหนังสือ และการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งครูผู้สอนและนักเรียนส่วนมาก ร้อยละ 97.56 และ จำนวน 17ใน18 ตามลำดับ ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นการพักผ่อนหย่อนใจให้คลายเครียดและหาความรื่นรมย์ในยามว่าง โดยครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.56 มีเกณฑ์ในการเลือกจัดกิจกรรม คือ จัดตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน และส่วนมาก ร้อยละ 97.56 จะจัดกิจกรรมในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.12 จะจัดกิจกรรมนันทนาการโดยใช้อุปกรณ์กีฬา ซึ่งส่วนมาก ร้อยละ 87.80 จะจัดกิจกรรมที่สนามกีฬา โดยครูผู้สอนส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.24 จะมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ และดูแลอย่างใกล้ชิด และส่วนมาก ร้อยละ 97.56 จะมีวิธีวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยการสังเกตพฤติกรรม

7.6 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนันทนาการของครู และนักเรียน

ครูผู้สอนและนักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.66 และ จำนวน 10ใน18 ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีปัญหาในการจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้จัดกิจกรรม ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมาก ร้อยละ 36.36 จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ส่วนนักเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 4ใน10 เท่ากัน จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอคำปรึกษาแนะนำจากครู และขออุปกรณ์จากครู

ตอนที่ 8 การสังเกตพฤติกรรมครูและนักเรียน

8.1 ด้านกิจวัตรประจำวัน

โรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 โรงเรียน ได้ดำเนินการจัดให้นักเรียนปฏิบัติเกี่ยวกับการทำกิจส่วนตัว และการรับประทานอาหารเช้า รองลงมา จำนวน 4ใน7 จัดให้ปฏิบัติเกี่ยวกับการทำกายบริหาร

8.2 ด้านการดำรงชีวิตในรูปสหกรณ์

โรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 โรงเรียน ได้ดำเนินการจัดให้นักเรียนปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลบ้าน การประกอบอาหาร การดูแลพืช และการให้อาหารสัตว์

8.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

ครูผู้สอนในโรงเรียนบางโรงเรียน จำนวน 2ใน7 ได้ดำเนินการเตรียมการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนในโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 โรงเรียน จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งเนื้อหาที่ครูผู้สอนในโรงเรียนส่วนใหญ่ จำนวน 4ใน7 นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น จะมีการสอดแทรกมโนทัศน์ที่สำคัญสำหรับชาวเขาในเรื่องของสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 โรงเรียน จะใช้สื่อเพื่อช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจะได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด และจะมีวิธีวัดและประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรม

8.4 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

โรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 โรงเรียน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยจะจัดให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการทำสวนผัก และกิจกรรมกลุ่มอาคารและบริเวณ รองลงมา จำนวน 5ใน7 เท่ากัน จัดให้ปฏิบัติกิจกรรมการปลูกไม้ผล และกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์

8.5 ด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการ

โรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 โรงเรียน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยจะจัดให้นักเรียนปฏิบัติในรูปแบบของการเล่นฟุตบอล และการเล่นตะกร้อ รองลงมา จำนวน 6ใน7 จัดให้ดูทีวี.

8.6 ด้านการจัดกิจกรรมการประเมินผลประจำวัน

โรงเรียนทั้งหมด จำนวน 7 โรงเรียน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการประเมินผลประจำวัน โดยส่วนใหญ่ จำนวน 4ใน7 จัดกิจกรรมที่บ้านพักของนักเรียน รองลงมา จำนวน 3ใน7 จัดกิจกรรมที่ห้องประชุมของโรงเรียน

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในด้านการจัดระบบโครงสร้างของโรงเรียน นโยบายการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง การปรับและจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง การนำหลักสูตรไปใช้ บริการที่ทางโรงเรียนจัดให้สำหรับนักเรียน สภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน และการดำรงชีวิตประจำวันภายในโรงเรียน มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ดังนี้

1 การจัดระบบโครงสร้างของโรงเรียน

1.1 โครงสร้างทางการบริหารของโรงเรียน

ด้านการจัดโครงสร้างทางการบริหารของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จะจัดโครงสร้างทางการบริหาร โรงเรียนในลักษณะของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งจะมีการแบ่งงานออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ งานด้านวิชาการ กิจกรรมนักเรียน บุคลากร ชุมชนและการเงิน อาคารสถานที่ และชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งการจัดแบ่งงานในลักษณะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวการจัดองค์กรในโรงเรียนของ ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2523) ที่กล่าวว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ ควรจะแบ่งงานและจัดหน่วยงานให้บุคลากรมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้คือ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายงานบุคคล ฝ่ายบริการ ฝ่ายธุรการ หน่วยประเมินผล วัสดุ และวิจัย และคณะนักเรียน โดยในการปฏิบัติงานในแต่ละด้านนั้น จะมีหัวหน้าฝ่ายและผู้ช่วยอีกประมาณ 2-3 คน เป็นผู้รับผิดชอบ และงานทุกด้านจะอยู่ในการกำกับดูแลของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งข้อค้นพบที่สอดคล้องกับแนวการจัดระบบงานในโรงเรียนประถมศึกษาของ วีระ รุญเจริญ (2525) ที่กล่าวว่า โรงเรียนขนาดใดก็ตามควรจะได้จัดระบบการแบ่งงาน การจัดสายงานและหน่วยงานให้ถูกต้องตามหลักวิชา และดำเนินการตามหลักการที่ถูกต้อง ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ควรใช้ระบบ

การกระจายอำนาจ โดยดำเนินการจัดการภายในโรงเรียนให้มีระเบียบแบบแผน โดยการจัดการวาง
 ราชการเป็นหน่วย แต่ละหน่วยมีบุคลากรทำหน้าที่รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย และตั้ง
 หัวหน้าหน่วยงานย่อยควบคุมดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน

เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของการจัดโครงสร้างทางการบริหารของโรงเรียนทั้ง
 7 โรง พบว่า โรงเรียนศูนย์ปางมะค่าฯ มีการจัดแบ่งงานเพิ่มเติมจากงานด้านอื่น ๆ คือ จัดให้มีงาน
 ด้านโครงการพิเศษเพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนประดอม
 ศึกษาแผนพึ่งตนเองทุกโรง ควรจะจัดให้มีงานด้านนี้แยกออกจากงานด้านอื่นโดยเฉพาะ ทั้งนี้
 เพราะงานด้านโครงการพิเศษเพื่อการพึ่งตนเอง จัดเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับ
 โรงเรียนในรูปแบบพึ่งตนเอง ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานในด้านอื่น ๆ เป็นไปด้วยความสะดวก
 เรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ ดังที่ ไพรวัดธ์ พุทธารัตน์ (2538) กล่าวว่า งานด้านโครงการพิเศษ
 เพื่อการพึ่งตนเอง จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้งานต่าง ๆ เพื่อจะได้นำไป
 ประกอบอาชีพ และเพื่อสร้างผลผลิตต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการบริโภคของนักเรียน ซึ่งงานใน
 ด้านดังกล่าวจะมีผลต่อศักยภาพและประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านอื่น ๆ

1.2 บุคลากร

1.2.1 นักเรียน

1.2.1.1 คุณลักษณะของนักเรียน

ด้านคุณลักษณะของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มี
 จำนวนนักเรียนระหว่าง 319-342 คน โดยส่วนมากเป็นนักเรียนชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประเพณี
 ของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ จะไม่นิยมให้ลูกผู้หญิงเข้าโรงเรียน และชาวเขายังนิยมมีภรรยาหลายคน และ
 ภรรยาเป็นผู้ช่วยประกอบอาชีพ การมีภรรยาหลายคนช่วยให้มีคนทำงานเพิ่มขึ้นด้วย การแต่งงานผู้หญิง
 ต้องไปอยู่กับครอบครัวฝ่ายชาย พ่อแม่ฝ่ายหญิงไม่ได้ประโยชน์จากลูกผู้หญิงจึงไม่สนับสนุนให้
 เข้าโรงเรียน (สนธิ ธีรงค์, 2527) ดังนั้นจึงส่งผลให้โรงเรียนแต่ละโรงมีจำนวนนักเรียนชายมาก
 กว่านักเรียนหญิง ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนควรจัดประชุมผู้ปกครอง
 นักเรียนที่เป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งบุตรหลานเข้า
 รับการศึกษาตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนทั้งหมด
 จะมีนักเรียนที่ถือสัญชาติไทยและมีหลักฐานทะเบียนราษฎร โดยมีจำนวนระหว่าง 2-330 คน
 ส่วนโรงเรียนบางโรงจะมีนักเรียนที่ไม่ถือสัญชาติไทยและขาดหลักฐานทะเบียนราษฎร โดยมี
 จำนวนระหว่าง 13-118 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กนักเรียนในโรงเรียนบางโรงจะมาจากครอบครัว
 ที่ผู้ปกครองไม่ได้ถือสัญชาติไทย หรือเป็นชนกลุ่มน้อยที่อพยพมาจากพม่า และผู้ปกครอง

นักเรียนบางส่วนอาจตั้งบ้านเรือนอยู่ในท้องที่ทุรกันดารตามแนวเทือกเขาสูงที่กระจัดกระจายไปทั่วทั้งจังหวัด ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถเข้าไปสำรวจหรือทำสำมะโนครัวได้ ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทางโรงเรียนควรจะประสานงานไปยังอำเภอเพื่อขอเพิ่มเติมรายชื่อให้กับนักเรียนในกรณีที่มีบิดา-มารดา เป็นคนไทย

1.2.1.2 ภูมิหลังของนักเรียน

ด้านภูมิหลังของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่จะมาจากห่อมบ้านต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในเขตตำบลที่เป็นสถานที่ตั้งของโรงเรียน โดยบางส่วนจะมาจากจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจากข้อค้นพบนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเด็กนักเรียนที่มาจากห่อมบ้านที่ห่างไกลจากสถานที่ตั้งของโรงเรียนนั้น ส่วนมากจะเป็นเด็กนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งโรงเรียนที่อยู่ใกล้ภูมิสำเนาของนักเรียนยังไม่ได้เปิดทำการเรียนการสอนในระดับดังกล่าว ดังนั้นจึงทำให้มีนักเรียนจากห่อมบ้านต่าง ๆ เข้ามาเรียนในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองเป็นจำนวนมาก โดยนักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนจะเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยชาวเขาของ ประวิตร โทธิอาพันธ์ (มปป.) ที่พบว่า ชาวกะเหรี่ยงเป็นชาวเขาเผ่าที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีประชากรประมาณ 51,947 คน ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายไปคามหุบเขา ที่ราบเชิงเขาในทุกอำเภอ ดังนั้นโรงเรียนส่วนมากจึงมีนักเรียนที่เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งข้อค้นพบนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หลักสูตรสำหรับเด็กชาวเขาที่ใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนั้น ควรจะมีการปรับให้สอดคล้องกับสภาพชีวิต การประกอบอาชีพ และปัญหาของชาวเขาเผ่ามากกว่าชาวเขาเผ่าอื่น ๆ ดังประสพการณ์ของ สุพจน์ จินันท์ยา (2530) ที่กล่าวว่า หลักสูตรจะให้เหมือนกันในทุกท้องที่ไม่ได้ โรงเรียนต้องมีสิทธิในการพัฒนาหลักสูตรใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน จึงจะพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดคุณประโยชน์ต่อท้องถิ่น ได้อย่างแท้จริง

1.2.1.3 ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับนักเรียน

ด้านปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดสารอาหาร สุขภาพอนามัย และความยากจนและการสนับสนุนในด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และเงินทุนการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนในโรงเรียนส่วนมากจะเป็นนักเรียนชาวเขาที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน มีรายได้ต่ำ ผู้ปกครองนักเรียนไม่สามารถดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด เมื่อนักเรียนเข้ามาพักอยู่ประจำในโรงเรียนจึงทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว ซึ่งจากข้อค้นพบนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่นักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดสารอาหาร และสุขภาพอนามัยนั้น ทางโรงเรียนควรจะดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการปรับปรุงงานด้านการเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ได้

ผลิตสำหรับนำมาให้นักเรียนบริโภคอย่างเพียงพอตลอดปีทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยอาจจะจัดทำการเกษตรในรูปแบบของการเกษตรแบบผสมผสาน หรือการเกษตรแบบเพียงพอ อีกทั้งควรจะดำเนินการติดต่อบุคลากรจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอมารักษาศึกษาที่โรงเรียนทุกสัปดาห์ ส่วนปัญหาด้านความยากจน ขาดการสนับสนุนในด้านเครื่องนุ่งห่ม และเงินทุนการศึกษานั้น โรงเรียนควรจะดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดทำโครงการฝึกอาชีพแบบครบวงจรให้กับนักเรียน เพื่อเป็นการพัฒนางานด้านอาชีพและสร้างรายได้ให้กับนักเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนควรจะดำเนินการติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อขอบริจาคเครื่องนุ่งห่ม และเงินทุนการศึกษาให้กับนักเรียน

1.8 งบประมาณ

ด้านงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทั้งหมดจะได้รับงบประมาณจากการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฉะนั้นจึงย่อมได้รับการอุดหนุนทางด้านงบประมาณทางการศึกษาจากรัฐบาล แต่เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองมีลักษณะเป็นโรงเรียนประจำ ซึ่งจะต้องใช้งบประมาณมาสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ดังนั้น โรงเรียนบางโรงเรียนจึงต้องใช้งบจากการกู้ยืมจากหน่วยงานต่าง ๆ งบบริจาคจากคณะกรรมการโรงเรียน และขอสนับสนุนในด้านงบประมาณจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และการบริจาคจากสมาคมหรือมูลนิธิต่าง ๆ ดังที่ ไทยอม วรรมศิริ (2519) และ Fernando de Escondrillas (1967) กล่าวสอดคล้องกันว่า งบประมาณที่นำมาใช้เพื่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนมาจากแหล่งเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งแหล่งเงินทุนที่แน่นอนและใหญ่ที่สุดที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา คือ แหล่งเงินทุนจากรัฐบาล รองลงมา คือ จากแหล่งเงินกู้ จากค่าเล่าเรียน จากเงินบำรุงการศึกษา จากความช่วยเหลือจากต่างประเทศหรือจากองค์กรและสถาบันนานาชาติ และจากการบริจาค ทั้งนี้โรงเรียนทั้งหมดจะนำงบประมาณไปดำเนินการเป็นหมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง และหมวดค่าอาหารและเครื่องอุปโภคบริโภค โดยโรงเรียนทั้งหมดจะมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ โดยจะขาดงบประมาณในด้านอาหารและเครื่องนุ่งห่มสำหรับนักเรียน ซึ่งจากข้อค้นพบนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรพยายามหางบประมาณมาสนับสนุน และเสนอปัญหาไปยังหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนแบบพึ่งตนเองโดยเฉพาะ โดยอาจจะขอสนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดซื้อข้าวสาร เครื่องปรุงรส และเครื่องนุ่งห่มสำหรับนักเรียนประเภทพักอยู่ประจำในโรงเรียน

๒. นโยบายการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง

๒.๑ นโยบายการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง

ค่านโยบายการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่รับนโยบายการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเองมาจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โดยมีหลักการคือ มุ่งเปิดโอกาสให้เด็กในวัยเรียนทุกคนเข้ารับการศึกษอย่างครบถ้วน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเองของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (๒๕๒๙) ที่กล่าวว่า มุ่งเปิดโอกาสให้เด็กในวัยเรียนประถมศึกษาทุกคนเข้ารับการศึกษอย่างครบถ้วน และสอดคล้องกับนโยบายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (๒๕๓๙) ที่กล่าวว่า จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้ทั่วถึงเด็กทุกคนและส่งเสริมให้ได้เรียนจนจบหลักสูตร โดยผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อให้โอกาสเด็กชาวเขาในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ไร้โอกาสได้รับการศึกษาภาคบังคับ และเพื่อสร้างแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กชาวเขาที่อยู่กระจัดกระจายตามเทือกเขาต่าง ๆ และไม่สามารถจัดตั้งโรงเรียนได้ในหมู่บ้านนั้นได้ ซึ่งข้อค้นพบนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จะสามารถจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้เฉพาะวัตถุประสงค์โดยตรง ส่วนวัตถุประสงค์โดยอ้อมโรงเรียนส่วนมากยังไม่สามารถจัดการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารของโรงเรียนบางโรงเรียนยังไม่ได้เข้ารับการอบรมหรือทราบแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง และส่วนใหญ่จะกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาไว้เฉพาะวัตถุประสงค์โดยตรง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักที่โรงเรียนทั้งหมดจะต้องกำหนดไว้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากกำหนดแนวดำเนินการตามนโยบายไว้เฉพาะให้กิจกรรมในรอบวันเป็นการศึกษาทั้งหมด ครูต้องฝึกอบรมนักเรียนตลอดเวลา ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวดำเนินการตามนโยบายการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเองของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน (๒๕๒๙) ที่กำหนดให้นักเรียนทุกคนที่พักอยู่ประจำในโรงเรียนเป็นสมาชิกของสหกรณ์บ้านพัก และให้สหกรณ์บ้านพักทุกหลังเป็นสมาชิกของสหกรณ์กลาง การขายผลผลิตและซื้อของใช้ให้สหกรณ์บ้านพักซื้อขายในนามสหกรณ์ และกำหนดให้นักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ขึ้นไปจะต้องพึ่งตนเองโดยตลอด ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดจะมีวิธีการกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์ และแนวดำเนินการในการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเองโดยใช้วิธีการจัดประชุมครูเพื่อ

กำหนดแนวทางร่วมกัน ซึ่งวิธีการดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครูผู้เกี่ยวข้อง และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพได้

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง

ด้านปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดมีปัญหาเกี่ยวกับนโยบาย โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ครูศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนบางโรงเรียนไม่ได้เข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเองตามที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดขึ้น หรืออาจย้ายตำแหน่งมาจากโรงเรียนอื่น จึงไม่ทราบแนวนโยบายที่ชัดเจน ดังนั้นจึงทำให้ไม่สามารถจัดทำเอกสารเกี่ยวกับนโยบายให้ครูศึกษาได้ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากจะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอเอกสารนโยบายจากต้นสังกัด

8. การปรับและจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง

8.1 การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อการปรับและจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง

ด้านการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อการปรับและจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ครูวิชาการ โรงเรียนทั้งหมดไม่ได้ดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อการปรับและจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง ซึ่งข้อค้นพบนี้ไม่สอดคล้องกับแนวทางของขั้นตอนในการสร้างหลักสูตรประถมศึกษา ดังที่ แรมสมร อยู่สถาพร (2531) กล่าวว่าในการดำเนินการสร้างหลักสูตรนั้น ควรจะประกอบไปด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ การกำหนดปรัชญาการจัดการศึกษาของโรงเรียน การตั้งจุดมุ่งหมาย การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการ การเลือกเนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียน และการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งการที่ครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมดไม่ได้ดำเนินการปรับและจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนั้น อาจเนื่องมาจากครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่มีภารกิจมาก ไม่มีเวลาในการดำเนินการ อีกทั้งไม่มีประสบการณ์หรือความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมาก่อน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อังฤดี สมคะณย์ (2535) ที่พบว่า ครูวิชาการโรงเรียนไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนั้นครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่จึงมีวิธีการปรับและจัดทำหลักสูตรโดยให้ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมดควรจะดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อการปรับและจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง

โดยเฉพาะเพื่อเป็นการลดภาระงานให้กับครูผู้สอน โดยอาจขอความร่วมมือไปยังทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เช่น นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรศึกษานิเทศก์ในระดับจังหวัด หรืออำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้นำชุมชน และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับชาวเขา เพื่อดำเนินการปรับและจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเองร่วมกัน

8.2 การปรับโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ด้านการปรับโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ผลการวิจัยพบว่า ครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการปรับโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ส่วนครูวิชาการโรงเรียนบางส่วนได้ดำเนินการ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า หลักสูตรสำหรับเด็กชาวเขาที่ใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนั้น ให้หลักสูตรแม่บทจากส่วนกลาง คือ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งจะมีการปรับสาระบางส่วนของหลักสูตรในค่านเนื้อหา โดยสาเหตุที่ครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมด ไม่ได้ดำเนินการนั้น เนื่องจากเนื้อหาในหลักสูตรมีความสอดคล้องกับท้องถิ่น สภาพชีวิต และปัญหาของชาวเขาที่อยู่แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าโครงสร้างเนื้อหาที่โรงเรียนนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในกรณีที่โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการปรับโครงสร้างเนื้อหานั้น โรงเรียนทั้งหมดใช้โครงสร้างเนื้อหาจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ทั้งนี้ครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายในการปรับโครงสร้างเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่น สภาพชีวิต และปัญหาของชาวเขา และเพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ โดยจะปรับโครงสร้างเนื้อหาในลักษณะการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระที่จำเป็นสำหรับชาวเขา นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และการลดเนื้อหาสาระที่ไม่เป็นประโยชน์สำหรับชาวเขาจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมดได้ดำเนินการปรับโครงสร้างเนื้อหาในระดับชั้น ป.5-6 ในกลุ่มกรงานพื้นฐานอาชีพ โดยเนื้อหาสาระที่ปรับเพิ่มเติม ได้แก่ การคัดเย็บ การทำอูฐด็อก การเกษตรแบบครบวงจร การทำไม้กวาดดอกหญ้า และการทอผ้า ส่วนเนื้อหาที่ปรับลดจะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับงานบ้าน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า เนื้อหาสาระที่จะสอนเด็กชาวเขาจะต้องเพิ่มเติมสิ่งที่จำเป็นและเป็นประโยชน์แก่ชาวเขา และลดเนื้อหาสาระในการเรียนบางอย่างที่ไม่เป็นประโยชน์สำหรับชาวเขามากนัก หรือไม่

ประโยชน์ต่อชาวเขาเลย โดยเนื้อหาที่จะต้องปรับเพิ่มเติม ได้แก่ การประกอบอาชีพเกษตรบนที่สูง การทำไร่บนที่ลาดเขา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิม สำหรับชาวเขา สิ่งเสพติด ความเป็นไทย การติดต่อกับบุคคลภายนอก และการปรับปรุงธรรมชาติ ให้เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต ส่วนเนื้อหาที่ควรปรับลด ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับไฟฟ้า อุปกรณ์ไฟฟ้าต่าง ๆ จักรวาลและอวกาศ ประเทศเพื่อนบ้าน การสื่อสาร การคมนาคม การดูและ การหารเลขหลายหลัก การจดบันทึกหรือการทำบัญชีเกี่ยวกับการเงิน เศษส่วน ทศนิยม รูปทรงเรขาคณิตต่าง ๆ ระบาย เส้น แผนภูมิ สมการและการแก้สมการ ตัวประกอบ และจำนวนคละ ทั้งนี้ ครูวิชาการ โรงเรียนทั้งหมดจะมีวิธีการปรับ โครงสร้างเนื้อหา โดยการประชุมคณะครูในโรงเรียน เพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบ ซึ่งวิธีการดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวทางของขั้นตอนในการสร้างหลักสูตรประถมศึกษาดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

8.8 การปรับโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ด้านการปรับโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ผลการวิจัยพบว่า ครูวิชาการ โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้สนับสนุนการปรับโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ส่วนครูวิชาการ โรงเรียนบางส่วนได้สนับสนุนการ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิดหลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า หลักสูตรสำหรับชาวเขาที่ใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนั้น ใช้หลักสูตรแม่บทจากส่วนกลาง คือ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งจะมีการปรับสาระบางส่วนของหลักสูตรในด้านเวลาเรียน โดยตนเหตุที่ครูวิชาการ โรงเรียนทั้งหมดไม่ได้ดำเนินการนั้น เนื่องจากโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีความเหมาะสมคืออยู่แล้ว ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูวิชาการ โรงเรียนทั้งหมดควรดำเนินการปรับโครงสร้างเวลาเรียน ทั้งนี้เพราะตามแนวคิด หลักการของโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองแล้ว จะกำหนดให้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมงใน 1 วัน ถือเป็นเวลาเรียนทั้งหมด และใน 1 ปี มีเวลาเรียน 365 วัน ไม่มีการปิดภาคเรียน วันหยุดหรือวันที่ให้นักเรียนกลับไปเยี่ยมบ้าน ปิดอย่างน้อย 2 ครั้ง ๆ ละ 10-20 วัน การกลับไปเยี่ยมบ้านนักเรียนต้องไปปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย จึงถือเป็นวันเรียนด้วย (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับตารางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง และเพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ครูวิชาการ โรงเรียนจึงควรดำเนินการปรับโครงสร้างเวลาเรียน ทั้งนี้ครูวิชาการโรงเรียน

บางส่วนได้ดำเนินการปรับโครงสร้างเวลาเรียนในลักษณะการเพิ่มเวลาเรียนของหัวข้อเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับชาวเขานอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และการลดเวลาเรียนของหัวข้อเนื้อหาที่ไม่เป็นประโยชน์สำหรับชาวเขากำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งครูวิชาการ โรงเรียนทั้งหมดได้ดำเนินการปรับโครงสร้างเวลาเรียนในระดับชั้น ป.1-6 ในกลุ่มทักษะ วิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยเวลาเรียนของหัวข้อเนื้อหาที่ปรับเพิ่มเติม ได้แก่ การประกอบอาชีพเกษตรบนที่สูง การทำไร่บนที่ลาดเขา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมสำหรับชาวเขา ถึงเพศคิด ความเป็นไทย การติดต่อกับบุคคลภายนอก การปรับปรุงธรรมชาติให้เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต การค้าขาย การทำอิฐบล็อก การเกษตรแบบครบวงจร การทำไม้กวาดดอกหญ้า และการทอผ้า ส่วนเวลาเรียนของหัวข้อเนื้อหาที่ปรับลด ได้แก่ การดูและการหารเลขหลายหลัก เศษส่วน ทศนิยม รูปทรงเรขาคณิต สมการ ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จักรวาลและอวกาศ และงานบ้าน เป็นต้น ทั้งนี้ครูวิชาการ โรงเรียนทั้งหมดจะมีวิธีการปรับโครงสร้างเวลาเรียน โดยการนำเวลาเรียนของหัวข้อเนื้อหาที่กำหนดไปปรับใช้ใน โครงสร้างเวลาเรียนของรายวิชา และระดับชั้นที่ต้องการ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิด หลักสูตร โรงเรียนประอมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นทุกประการ

3.4 การจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง

ด้านการจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ครูวิชาการ โรงเรียนทั้งหมดไม่ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง (Education for Self-Reliance) ดังที่ วิวัฒน์ชัย อัครถาวร (2530) และ Julius K. Nyerere (1979) กล่าวว่า หลักสูตรในโรงเรียนควรสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนของท้องถิ่นในแต่ละแห่งแต่ละภาคที่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับแนวคิด หลักสูตร โรงเรียนประอมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่าหลักสูตรสำหรับชาวเขาที่ใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนั้น ใช้หลักสูตรแม่บทจากส่วนกลาง นอกจากนั้นใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนจัดทำขึ้น โดยสาเหตุที่ครูวิชาการ โรงเรียนทั้งหมดไม่ได้ดำเนินการนั้น เนื่องจากครูมีหน้าที่รับผิดชอบมากไม่มีเวลาดำเนินการ ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนแบบพึ่งตนเองนั้น เป็นโรงเรียนที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนปกติ ดังนั้นโรงเรียนจึงควรดำเนินการจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง โดยเฉพาะ โดยอาจจะขอความร่วมมือไปยังศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด ผู้นำชุมชน และผู้เข้

ชาญเกี่ยวกับราวเขาเพื่อดำเนินการจัดทำหลักสูตรร่วมกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ในกรณีที่โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนอกเหนือจากหลักสูตรปกติ โรงเรียนทุกโรงมีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดหลักการติดตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งจากการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนทั้งหมดจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรดังกล่าวเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในกลุ่มทักษะวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า หลักสูตรสำหรับชาวเขาที่ใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนั้น ใช้หลักสูตรแม่บทจากส่วนกลาง คือ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยกลุ่มทักษะซึ่งประกอบไปด้วย วิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ โรงเรียนได้ใช้แบบเรียนของกรมวิชาการทุกชั้นเรียน ซึ่งสาเหตุที่โรงเรียนทั้งหมดไม่ได้ใช้แบบเรียนวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ของกรมวิชาการทุกชั้นเรียนนั้น อาจเนื่องมาจากโรงเรียนได้รับการจัดสรรเอกสารประกอบหลักสูตรจากหน่วยงานต้นสังกัดในปริมาณที่น้อย ซึ่งไม่เพียงพอทั้งจำนวนเด็กนักเรียนทุกคน และอาจได้รับการจัดสรรในช่วงระยะเวลาที่โรงเรียนเปิดภาคเรียนไปแล้ว ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา ตุ่นศรี (2537) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองมีปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร การได้รับเอกสารประกอบหลักสูตรทันเวลา และความเพียงพอของคู่มือกับเอกสารประกอบหลักสูตร ดังนั้นโรงเรียนทุกโรงจึงแก้ปัญหาดังกล่าวโดยใช้แบบเรียนของสำนักพิมพ์เอกชน

4. การนำหลักสูตรไปใช้

4.1 การบริหารและบริการหลักสูตร

4.1.1 การเตรียมและจัดบุคลากร

ด้านการเตรียมและจัดบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีการจัดเตรียมบุคลากรเพื่อการจัดการศึกษาตามแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองโดยจัดครูเข้ารับการอบรมหรือสัมมนา ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวิธีการเตรียมบุคลากรในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังที่ สัจจ อุทรานันท์ (2527) และธำรง บัวศรี (2531) กล่าวว่า การเตรียมบุคลากรเพื่อใช้หลักสูตรสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การประชุม การอบรม การประชุมปฏิบัติการ และการเผยแพร่เอกสาร ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนมาก มีการเตรียมบุคลากรร่วมกับ

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โดยจะมีการเตรียมบุคลากรในเรื่อง กิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า ครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนี้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องชาวเขาเผ่าต่าง ๆ หลักการของโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง กิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กชาวเขา การประกอบอาชีพเกษตรบนที่สูง งานบ้านต่าง ๆ และเทคนิคการปกครองนักเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมดจะกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรไว้แตกต่างกัน คือผู้บริหารโรงเรียนจะจัดให้ประจำชั้นเรียน ส่วนครูวิชาการ โรงเรียนจะจัดให้ประจำชั้นเรียน และจัดให้ประจำงานส่งเสริมการเรียนการสอน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนศูนย์ปางมะผ้า จะกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรเพิ่มเติมจากลักษณะดังกล่าว คือ จัดให้ประจำกลุ่มงานเกษตร และจัดให้ประจำบ้านพักนักเรียน ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและครูวิชาการ โรงเรียนอื่น ๆ ควรจะกำหนดหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรให้มีลักษณะเช่นเดียวกับ โรงเรียนศูนย์ปางมะผ้า ทั้งนี้เพราะโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นจึงควรกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรให้ตรงกับลักษณะงานในโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและครูวิชาการ โรงเรียนส่วนมากจะมีวิธีการจัดบุคลากรเพื่อจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาหรือระดับชั้น โดยคำนึงถึงความสามารถและความเหมาะสมของครูที่จะเข้าสอน ซึ่งวิธีจัดบุคลากรดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวการจัดบุคลากรเข้าสอนของ สจ๊วต อุทรานันท์ (2527) ที่กล่าวว่า การจัดครูเข้าสอนจำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ และความสมัครใจของครูแต่ละคนด้วย ทั้งนี้เพื่อจะให้ผู้ใช้หลักสูตรแต่ละคนมีโอกาสได้ใช้ศักยภาพของคนให้เป็นประโยชน์ต่อการ ใช้หลักสูตรให้มากที่สุด

4.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมและจัดบุคลากร

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมและจัดบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการเตรียมและจัดบุคลากร โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับครูมีจำนวนน้อยต้องรับภาระงานมาก และขาดครูที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะสาขา เช่น เกษตรกรรม พืชศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ซึ่งข้อค้นพบนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา ตุ่นศรี (2537) และ วณิ ผดุงญาติ (2533) ที่พบว่า ครูมีงานอื่นต้องรับผิดชอบมาก และต้องเตรียมการสอนตลอดเวลา อีกทั้งการเรียนการสอนยังเน้นด้านการเกษตรซึ่งบุคลากรที่มีอยู่

ส่วนมากไม่ค่อยมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับงานด้านนี้โดยตรง แต่ต้องรับผิดชอบงานด้านนี้ ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่โรงเรียนประสบกับปัญหาดังกล่าว อาจเนื่องมาจากบุคลากรที่มีความสามารถในด้านนี้บางส่วนมีครอบครัวและพื้นเพเดิมอยู่บนพื้นราบ เมื่อมีสิทธิของชายก็จะขอชายลงมาสอนในโรงเรียนที่สะดวกสบายกว่า จึงเป็นเหตุให้อัตรการย้ายออกของครูค่อนข้างสูง และไม่สามารถสรรหาบุคลากรให้ทันกับความต้องการของทางโรงเรียนได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการสอบบรรจุข้าราชการครูตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมาจะมีการสอบบรรจุ 2 ปีต่อ 1 ครั้ง โดยคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ได้มอบอำนาจการดำเนินการสอบบรรจุบุคคลเพื่อเข้ารับราชการครูให้แก่คณะกรรมการข้าราชการครูประจำจังหวัด (อกค.จังหวัด) ดำเนินการ (สนอง เครือมาก และวิสิฐ วงศ์จิตราทร อ้างถึงใน วาสนา คู่ณศรี, 2537) ซึ่งสามารถดำเนินการได้เองภายในจังหวัด และเมื่อมีอัตราว่างอยู่ก็จะทำการเรียกบรรจุและแต่งตั้งผู้ที่สอบขึ้นบัญชีไว้ แต่ปรากฏว่าผู้ที่สอบบรรจุขึ้นบัญชีไว้ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ไม่ยอมเลือกตำแหน่งอัตราว่างในโรงเรียนพื้นที่ทุรกันดาร โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง หรืออาจจะสละสิทธิ์เมื่อรู้ว่าตัวเองจะได้บรรจุเป็นข้าราชการครูในโรงเรียนพื้นที่กันดาร ฉะนั้นครูส่วนใหญ่ที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนจึงได้จากการสอบโอนโยกย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่งจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอื่น อาจเป็นสามารถทำให้ทางโรงเรียนประสบกับปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขออัตราครูในสาขาที่ขาดแคลนไปยังคันตังกัก ส่วนครูวิชาการโรงเรียนส่วนมากจะมีวิธีแก้ปัญหาโดยจัดครูตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

4.1.3 การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร

ด้านการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดจัดบริการวัสดุหลักสูตรเพื่อการจัดการศึกษาตามแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองโดยจัดบริการในประเภทต่าง ๆ เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร หนังสือเรียน และหนังสือแบบฝึกหัด ส่วนครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมดจะจัดบริการหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับการจัดสรรวัสดุหลักสูตรในประเภทดังกล่าวจากหน่วยงานคันตังกัก ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่มีการประสานงานเพื่อร่วมใช้วัสดุอุปกรณ์กับโรงเรียนในสำนักงานกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน และส่วนมากมีการจัดสิ่งแวดล้อมด้านอาคาร สถานที่ประเภทต่าง ๆ เช่น บ้านพักนักเรียน สถานที่สำหรับปลูกพืชผักสวนครัว สถานที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ และเครื่องมือการเกษตร ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า โรงเรียนแบบพึ่ง

ตนเองนี้ต้องจัดให้นักเรียนอยู่ประจำ และหนังสือตนเองระหว่างศึกษา โดยโรงเรียนจะดำเนินงานต่าง ๆ ด้วยความสะดวก เรียบร้อย และมีประสิทธิภาพสูงสุด จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น บ้านพักนักเรียน สถานที่สำหรับปลูกข้าว สถานที่สำหรับทำไร่ สถานที่สำหรับปลูกพืชผักสวนครัว สถานที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ และเครื่องมือสำหรับการเกษตร เป็นต้น

4.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการ โรงเรียนทั้งหมดมีปัญหาในการบริการวัสดุหลักสูตร โดยส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเอกสารเกี่ยวกับวัสดุหลักสูตร และการบริการเกี่ยวกับวัสดุหลักสูตรเป็นไปด้วยความล่าช้า ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของวาสนา คุณศรี (2537) ที่พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาสูงสุดในเรื่องความเพียงพอของ คู่มือ กับเอกสารประกอบหลักสูตร และการได้รับเอกสารประกอบหลักสูตรทันเวลา ซึ่งการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการ โรงเรียนมีปัญหาในเรื่องดังกล่าว อาจเนื่องมาจากหน่วยงานต้นสังกัดได้รับงบประมาณอย่างจำกัดและล่าช้า จึงทำให้ไม่มีงบประมาณที่จะจัดทำเอกสารเกี่ยวกับวัสดุหลักสูตรไว้บริการในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน อีกทั้งการจัดสรรเอกสารต่าง ๆ จากหน่วยงานต้นสังกัดต้องผ่านหลายชั้นคอนจากจังหวัด อำเภอ จนถึงโรงเรียนประกอบกับสภาพภูมิประเทศที่ทุรกันดาร เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก (วาสนา คุณศรี, 2537) ซึ่งคู่มือครู แผนการสอน เอกสารประกอบหลักสูตรของแผนบูรณาการมีความแตกต่างจากโรงเรียนปกติทั่วไป ผู้มีส่วนรับผิดชอบต้องจัดทำขึ้นใช้เฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง อาจต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการมาก จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการ โรงเรียนมีปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากจะมีวิธีแก้ปัญหาโดยจัดซื้อหรือหาเอกสารวัสดุหลักสูตรด้วยงบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ ส่วนครูวิชาการ โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอเอกสารหลักสูตรจากหน่วยงานต้นสังกัด

4.2 การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

4.2.1 การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีวิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อการจัดการศึกษาค้นแนวคิดหลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง โดยจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นชาวเขาเผ่า

ต่าง ๆ ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ดังที่ ช่าง บัณฑิต (2531) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์หลักสูตรนั้นสามารถทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย งบประมาณ และเวลาหรือโอกาส เช่น การประชุมสัมมนา การใช้สื่อมวลชน และการออกเอกสารสิ่งพิมพ์ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนมากมีวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนการเตรียมการด้านการจัดการเรียนการสอนของครู โดยประชุมครูเพื่อวางแผนและเตรียมงานด้านการเกษตรเพื่อการที่ตนเองก่อนเปิดภาคเรียน และจัดเตรียมแผนการสอนบูรณาการหรือหลักสูตรท้องถิ่นให้ครูใช้ศึกษา ก่อนเปิดภาคเรียน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับวิธีการเตรียมบุคลากรของ สัจจ ดุทยานันท์ (2527) ช่างบัณฑิต (2531) และปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) ที่กล่าวว่า การเตรียมบุคลากรนั้นสามารถดำเนินการได้โดยการประชุมชี้แจง การอบรม การประชุมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการเผยแพร่ทางเอกสาร ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่มีวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน และการเลือกใช้เทคนิคการสอนเพื่อการจัดการเรียนการสอนของครู โดยเปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนซึ่งกันและกัน และจัดให้ครูมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากกันและกัน การเรียนรู้ด้วยวิธีแก้ปัญหา การใช้กระบวนการเรียนเพื่อเตรียมสร้างคุณธรรม และคุณลักษณะ และการใช้แหล่งวิชาการในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบที่ตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนในโรงเรียนแบบที่ตนเองนั้น ใช้กิจกรรมการเรียนเช่นเดียวกับโรงเรียนพื้นราบทั่ว ๆ ไป แต่จะเป็นเป็นพิเศษในบางเรื่องที่เป็นประโยชน์ และมีความจำเป็นสำหรับชาวเขา กระบวนการเรียนที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษจะได้แก่ การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากกันและกัน การเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหา การใช้แหล่งวิชาการในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และการใช้กระบวนการเรียนเพื่อเตรียมสร้างคุณธรรมและคุณลักษณะ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โดยจัดให้ครูใช้สื่อการสอนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน และจัดให้ครูใช้สื่อที่เป็นบุคคลในชุมชนเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน ส่วนครูวิชาการโรงเรียนทั้งหมดจะจัดให้ครูใช้สื่อที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนชาวเขาเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนมากมีวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยจัดให้ครู

ประเมินผลการเรียนการสอนทั้งด้านเนื้อหาวิชา และด้านพฤติกรรม ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองทุกประการ ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีวิธีการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรโดยกำหนดให้ครูจัดทำแผนการสอนเป็นประจำ ส่วนครูวิชาการโรงเรียนส่วนมากจะจัดให้ครูวางแผนและเตรียมการสอนร่วมกัน และวางแผนการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรร่วมกันระหว่างศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับวิธีการนิเทศของกรมวิชาการ (2535) ที่กล่าวว่า วิธีการหรือกิจกรรมนิเทศนั้น โรงเรียนอาจเลือกจัดให้เหมาะสม ซึ่งได้แก่ การประชุม การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดป้ายนิเทศ การจัดมุมหนังสือ การให้คำปรึกษาแนะนำ การสาธิตการสอน การไปเยี่ยมโรงเรียนอื่น การศึกษาค้นคว้าวิจัยทดลอง การจัดนิทรรศการ การให้ไปฝึกงาน การใช้กลุ่มสร้างเสริมคุณภาพ และการสังเกตการสอน เป็นต้น ซึ่งการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนมากเลือกวิธีการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยการใช้วิธีการดังกล่าวนี้ อาจเนื่องมาจากพิจารณาว่าเป็นวิธีการที่จะช่วยให้คำแนะนำและชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูในอันที่จะปรับปรุงครู และสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร ได้ดีกว่าวิธีการอื่น ๆ

4.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเอกสารต่าง ๆ เพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าสำหรับครู และครูมีภาระงานมากไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอนหรือศึกษาวัสดุหลักสูตร ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา ตุ่นศรี (2537) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาในค่านิยมสูงสุดในเรื่องความเพียงพอของคู่มือกับเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวจะมีความสอดคล้องกับปัญหาด้านการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตรซึ่งได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากจะมีวิธีแก้ปัญหาโดยส่งเสริมให้ครูศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับเอกสารหลักสูตรอยู่เสมอ และขอสนับสนุนด้านเอกสารหลักสูตรจากหน่วยงานต้นสังกัด ส่วนครูวิชาการโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขออัตราครูสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง เพิ่มเติม

4.3 การจัดการเรียนการสอน

4.3.1 การเตรียมการจัดการเรียนการสอน

4.3.1.1 การเตรียมความพร้อมพื้นฐาน

ด้านการเตรียมความพร้อมพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวิธีเตรียมความพร้อมพื้นฐานเพื่อจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง โดยผู้บริหารประชุมชี้แจง ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนกับบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพได้ ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมากมีการเตรียมการสอน โดยการศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา ทุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยเอกสารหลักสูตรที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยึดถือเป็นแนวทางหลักในการจัดการเรียนการสอนนั้น ได้แก่ หลักสูตรประถมศึกษา ทุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) คู่มือครู และแผนการสอน บูรณาการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า หลักสูตรสำหรับเด็กชาวเขาที่ใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนั้น ใช้หลักสูตรแม่บทจากส่วนกลาง นอกจากนั้นใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จัดทำขึ้น ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุทำให้ครูผู้สอนส่วนมากยึดถือเอกสารหลักสูตรประเภทดังกล่าวเป็นแนวทางหลักในการจัดการเรียนการสอน

4.3.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมพื้นฐาน

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาในการเตรียมความพร้อมพื้นฐาน โดยจะมีปัญหากับการขาดเอกสารและแหล่งความรู้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา คู่ศรี (2537) ที่พบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาในระดับมากในเรื่องการจัดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการสำหรับครูผู้สอน และผู้เรียนในโรงเรียน และความเพียงพอของเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือครู แผนการสอน เป็นต้น ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวจะมีความสอดคล้องกับปัญหาในด้านการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร และปัญหาด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ทั้งนี้ครูผู้สอนจะมีวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น ขอเอกสารหลักสูตรจากหน่วยงานต้นสังกัด จัดซื้อด้วยงบประมาณส่วนตัว ยืมเอกสารหลักสูตรจากโรงเรียนอื่น ๆ จัดทำเอกสารสำหรับจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติม และเสนอปัญหาไปยังผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อพิจารณาแก้ไข เป็นต้น

4.3.1.3 การวางแผนและเตรียมการสอน

ด้านการวางแผนและเตรียมการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวิธีวางแผนและเตรียมการสอนโดยการจัดทำแผนการสอนหรือกำหนดการสอน ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนมากจะจัดทำแผนการสอนระดับบทเรียน โดยจะจัดทำในรูปแบบของแผนการสอนแบบกิ่งเรื่องหัวข้อกิ่งตาราง ซึ่งส่วนมากจะจัดทำขึ้นด้วยตนเอง ส่วนครูผู้สอนบางส่วนที่ไม่ได้จัดทำแผนการสอนหรือกำหนดการสอนนั้น มีสาเหตุมาจากมีภาระงานมากไม่มีเวลาดำเนินการ อีกทั้งใช้แผนการสอนบูรณาการของสำนักงานการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับท้องถิ่นคืออยู่แล้ว ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะมีวิธีจัดทำแผนการสอนหรือกำหนดการสอนโดยศึกษาเอกสารหลักสูตร และจัดทำแผนการสอนหรือกำหนดการสอน

4.3.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนและเตรียมการสอน

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนและเตรียมการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาในการวางแผนและการเตรียมการจัดการเรียนการสอน โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเอกสารและแหล่งข้อมูล และภาระงานมากไม่มีเวลาดำเนินการและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณฑิชา ษนะสิทธิ์ (2539) ที่พบว่า ครูผู้สอนไม่มีเวลาในการจัดทำแผนการสอน เพราะส่วนใหญ่มีภาระงานมาก ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมากจะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอคำแนะนำจากผู้รู้ ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดทำแผนการสอนสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเองขึ้น เพราะเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนั้นจะมีจุดเน้นที่แตกต่างจากโรงเรียนประถมศึกษาทั่ว ๆ ไป ดังนั้นจึงควรจัดทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับแนวคิดหลักการดังกล่าว นอกจากนั้นการจัดทำแผนการสอนสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเองยังเป็นการช่วยอำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอนอีกด้วย เพราะหากไม่มีแผนการสอนครูผู้สอนจะต้องเสียเวลาในการเตรียมการสอนมาก ยิ่งครูผู้สอนต้องทำงานตลอดเวลา หากเวลาดำเนินการไม่ได้อยู่แล้ว จึงควรจะต้องหาทางช่วยให้ครูได้รับความสะดวกในการสอนยิ่งขึ้น (สำนักงานการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529)

4.3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนรู้จากกันและกัน และการเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหา ส่วนนักเรียนทั้งหมดมีวิธีเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ โดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมี

ความสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนั้น ใช้กิจกรรมการเรียนเช่นเดียวกับโรงเรียนพื้นราบทั่วไป แต่จะเน้นเป็นพิเศษในบางเรื่องที่เป็นประโยชน์และมีความจำเป็นสำหรับชาวเขา เช่น การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากกันและกัน การเรียนด้วยวิธีการแก้ปัญหา การใช้แหล่งวิชาการในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และการใช้กระบวนการเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและคุณลักษณะ ซึ่งครูผู้สอนส่วนมากจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคำเน้นการของหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยจัดให้นักเรียนใช้ทักษะกระบวนการ 9 ชั้น ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับการหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากกันและกัน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนสามารถนำเอาทักษะการเรียนรู้เหล่านั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ครูผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ในลักษณะดังกล่าว อาจเนื่องมาจากเด็กนักเรียนชาวเขาส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่กันดาร และขาดประสบการณ์ในการแก้ปัญหา ตลอดจนไม่สามารถพึ่งพาบุคคลอื่นได้ เมื่อเกิดปัญหาแล้วมักใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบดั้งเดิมและแก้ปัญหาไม่ถูกจุด (รุ่งโรจน์ คำมาสาร, 2539) ดังนั้นเพื่อเป็นการปลูกฝังและจัดประสบการณ์ให้เด็กชาวเขาสามารถพึ่งตนเองได้ ครูผู้สอนจึงกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ในลักษณะดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบบรรยาย โดยมีเกณฑ์ในการเลือกคือ เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา ชุ่มศรี (2537) ที่พบว่า ครูผู้สอนใช้วิธีสอนแบบบรรยาย และเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ ทั้ง ๆ ที่แนวคิด หลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนั้น ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า กิจกรรมเน้นการบูรณาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ผ่านการอบรมแผนบูรณาการ หรืออาจจะไม่ค่อยมีความรู้ ความเข้าใจในวิธีสอนแบบต่าง ๆ ไม่ค่อยคุ้นเคยกับวิธีสอนตามแผนใหม่ ยังยึดแนวทางของโรงเรียนที่อยู่ในพื้นราบทั่วไป และการสอนแบบกระบวนการนั้นครูต้องใช้เวลากับนักเรียนในการทำกิจกรรมมากกว่าปกติ โดยเฉพาะนักเรียนที่มีประสบการณ์น้อย และใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง อาจทำให้ครูสอนไม่ทันตามบันทึกการสอนจึงมักจะบอกความรู้ให้นักเรียน หรือการให้นักเรียนทำตามคำสั่ง ตลอดจนการเร่งรัดคุณภาพการศึกษาทั้งของระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับโรงเรียน ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นหลัก แต่ในแผนการสอนได้เน้นกระบวนการจึงอาจทำให้ครูสับสน อีกทั้งคู่มือครู แผนการสอน หนังสือสำหรับค้นคว้า เอกสารประกอบการเรียนการสอนและสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ จึงอาจส่งผลให้ครูผู้สอนเลือกใช้วิธีสอนแบบบรรยาย

เมื่อพิจารณาถึงวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านต่าง ๆ นั้น ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนและนักเรียนส่วนใหญ่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีการกำหนดประเด็นเนื้อหาให้นักเรียนศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นรายกลุ่ม ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนจะต้องสอนให้นักเรียนแต่ละคนหรือทั้งกลุ่มรู้จักหาความรู้จากแหล่งวิทยากรต่าง ๆ โดยการกำหนดเนื้อหาวิชาให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิด หลักการดังกล่าวนี้ อาจเนื่องมาจากเด็กนักเรียนชาวเขาที่จบการศึกษาจากโรงเรียนทั่ว ๆ ไปแล้วส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาต่อ และส่วนมากจะออกไปประกอบอาชีพเหมือนกับบรรพบุรุษ เมื่อนักเรียนเหล่านี้กลับไปประกอบอาชีพที่บ้านจะไม่นำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับจากโรงเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งไม่สนใจที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สนิทธีรงค์ (2527) ที่พบว่า ในด้านความเปลี่ยนแปลงของสภาพชุมชน สภาพความเป็นอยู่ของชาวเขา และวิถีทำการเกษตรจะไม่พบความเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เพราะชาวเขาเห็นว่าชีวิตเขาไม่มีความจำเป็นต้องอ่านหนังสือ หรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอีกแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้คุณภาพชีวิตของชาวเขาที่ได้รับการศึกษาจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ไม่ดีขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับปรัชญาและเป้าหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองที่ว่า "เราจะสร้างชาวเขาให้เป็นชาวเขาที่พัฒนา" (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ดังนั้นเพื่อให้เด็กชาวเขารู้จักพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ครูผู้สอนจึงสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กนักเรียนชาวเขาโดยการจัดให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

สำหรับวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านการเรียนรู้จากกันและกัน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนและนักเรียนส่วนใหญ่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีการกำหนดประเด็นเนื้อหาให้นักเรียนศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นรายบุคคล แล้วนำเสนอข้อความรู้ต่อสมาชิกภายในกลุ่ม และกำหนดประเด็นเนื้อหาให้นักเรียนศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นรายกลุ่ม แล้วนำเสนอข้อความรู้ต่อสมาชิกภายในชั้นเรียน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวดำเนินการจัดการเรียนการสอนของกรมวิชาการ (2535) ที่เน้นให้จัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า วิธีการฝึกฝนให้นักเรียนเรียนรู้จากกันและกันทำได้หลายวิธี เช่น กำหนดงานให้นักเรียนแต่ละคนไป

ศึกษาค้นคว้าแล้วนำมารายงาน เพื่อน ๆ ก็จะเรียนรู้จากผู้รายงาน หรือจะกำหนดงานให้นักเรียนทำเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าเรื่องแตกต่างกันไป เมื่อแต่ละกลุ่มได้ศึกษาหาความรู้มาแล้วก็นำมาเสนอหน้าชั้นเรียน ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมากจัดให้นักเรียนเรียนรู้จากกันและกันตามแนวคิดหลักการดังกล่าว อาจเนื่องมาจากในสภาพการณ์ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกจะเป็นไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของโลกดังกล่าวส่งผลให้ความรู้หรือวิทยาการสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมายจนกระทั่งไม่มีใครคนใดจะสามารถเรียนรู้ได้หมดทุกอย่าง ซึ่งความรู้หรือวิทยาการเหล่านั้นล้วนเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และควรแก่การเรียนรู้สำหรับเด็กนักเรียนชาวเขาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นนอกจากจะจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ครูผู้สอนควรฝึกให้นักเรียนเรียนรู้จากกันและกันอีกด้วย (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529)

สำหรับวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านการเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนและนักเรียนส่วนใหญ่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีการกำหนดกำหนดประเด็นปัญหาให้นักเรียนศึกษาเป็นรายกลุ่ม แล้วนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา และผลการแก้ปัญหา ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า การฝึกให้นักเรียนมีประสบการณ์และทักษะในการแก้ปัญหาไม่ ต้องเรียนเรื่องการแก้ปัญหาโดยเฉพาะ แต่นำเอาวิธีการแก้ปัญหานั้นมาใช้เป็นวิธีการเรียน โดยครูอาจกำหนดปัญหาให้นักเรียนแต่ละกลุ่มไปศึกษา แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหา เสร็จแล้วนำความคิดเห็นเสนอต่อชั้นเรียน และทดลองแก้ไขตามแนวคิดของกลุ่มตน และนำผลที่ได้เสนอต่อชั้นเรียนอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมากจัดให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาค้าง ๆ จนนักเรียนคุ้นเคยกับวิธีการสามารถนำเอาวิธีการแก้ปัญหานั้นไปใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งการที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ในลักษณะดังกล่าว อาจเนื่องมาจากชีวิตชาวเขา โดยเฉพาะชาวเขาที่อยู่บนเทือกเขาสูงไม่มีทางคมนาคมขาดการติดต่อกับสังคมภายนอกนั้น ต้องพึ่งตนเองตลอดเวลา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นมักแก้ปัญหาด้วยวิธีการแบบดั้งเดิม ดังนั้นเมื่อต้องการทำให้ชีวิตชาวเขามีคุณภาพสูงขึ้น ดังเช่นปรัชญาและเป้าหมายในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนแบบพึ่งตนเองดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ครูผู้สอนจึงควรหาทางให้ความรู้และทักษะในการแก้ปัญหาแก่เด็กนักเรียนชาวเขา (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529)

ส่วนการใช้กระบวนการเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและคุณลักษณะของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนมากจัดให้มีการฝึกคุณธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ความคู่กับการเรียนเนื้อหาวิชา ส่วนนักเรียนส่วนมากจะให้สมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันสร้างข้อคดอง แล้วยึดถือปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวค่านิยมในการจัดการเรียนการสอนของกรมวิชาการ (2535) ที่กล่าวว่า ให้สอดคล้องการอบรมด้านจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า ในการจัดกระบวนการเรียนเพื่อให้นักเรียนสัมฤทธิ์ผลในเรื่องที่เรียนนั้น ครูถือโอกาสใช้กระบวนการเรียนนั้นเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและคุณลักษณะของนักเรียนไปด้วย โดยการให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้หรือฝึกฝนในสิ่งนั้น ๆ พร้อมกันไปกับการเรียนเนื้อหาวิชา และให้นักเรียนช่วยกันสร้างข้อคดองในระหว่างการไปศึกษาค้นคว้า

สำหรับวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านการใช้แหล่งวิชาการในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนและนักเรียนส่วนใหญ่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีการจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการใช้ห้องสมุด การสังเกตธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสัมภาษณ์บุคคลากรในชุมชน และการศึกษานอกสถานที่ ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมากจะกำหนดรูปแบบการนำเสนอข้อความรู้ของนักเรียนจากการเรียนรู้ตามทักษะต่าง ๆ โดยการอภิปรายในชั้นเรียน และการรายงานหน้าชั้นเรียน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า ครูควรจัดให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งวิชาการต่าง ๆ เช่น การใช้ห้องสมุด การไปดู ไปสอบถามจากครู (คนอื่น) จากชาวบ้าน อนามัยตำบล สอนให้สังเกตสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ หรือความเปลี่ยนแปลง ความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ แล้วนำความรู้ที่ได้มาอภิปรายในชั้นเรียน และเสนอความรู้หรือความคิดเห็นต่อเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน ซึ่งจากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนบางโรง ไม่ได้จัดให้นักเรียนนำเสนอข้อความรู้โดยการรายงานหน้าชั้นเรียนเสมอ ๆ เพราะนักเรียนในระดับประถมศึกษาไม่ค่อยได้รับการฝึกให้ออกมารายงานหน้าชั้นเรียนเสมอ ๆ นักเรียนจึงขาดความมั่นใจในตนเอง ดังนั้นครูผู้สอนจึงใกล้ชิดและสัมผัสกับนักเรียนโดยตรง ควรฝึกฝนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการรายงานหน้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

ในด้านมโนทัศน์ที่สำคัญสำหรับชาวเขา ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาที่ครูผู้สอนในโรงเรียนส่วนใหญ่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น จะมีการสอดแทรกมโนทัศน์ที่สำคัญสำหรับชาวเขาในเรื่องของการประกอบอาชีพบนที่สูง การปลูกพืชในที่ลาดเท สิ่งเสพติด ส่วนครูผู้สอนในโรงเรียนบางโรงจะสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมสำหรับชาวเขา และความเป็นไทย ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า หลักสูตรสำหรับเด็กชาวเขาที่เรียนในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนั้น ใช้หลักสูตรประถมศึกษาที่ใช้กันอยู่ทั่วไป แต่ปรับปรุงเนื้อหาสาระบางส่วนให้สอดคล้องกับสภาพชีวิต และปัญหาของชาวเขาเพื่อผู้เรียนซึ่งเป็นชาวเขาจะได้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น เช่น การประกอบอาชีพบนคอกสูง การทำไร่บนที่ลาดเขา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมสำหรับชาวเขา สังเกตคิด การปลูกฝังความเป็นคนไทย การติดต่อกับบุคคลภายนอก และการเรียนรู้การปรับปรุงธรรมชาติให้เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต ซึ่งจากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนทั้งหมดไม่ได้สอดแทรกเรื่องราวเกี่ยวกับ การติดต่อกับบุคคลภายนอก และการเรียนรู้การปรับปรุงธรรมชาติให้เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต ทั้งนี้เพราะเนื้อหาดังกล่าว ครูผู้สอนอาจพิจารณาว่าเป็นเนื้อหาที่มีความจำเป็นสำหรับชาวเขาน้อยกว่าเนื้อหาอื่น ๆ ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการนิเทศภายในเพื่อให้ครูผู้สอนนำเนื้อหาดังกล่าวไปสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อันจะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังเช่นปรัชญาและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนแบบพึ่งตนเองตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

4.3.3 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลที่ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้ามีไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัญหาในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ ของนักเรียนที่พบว่า นักเรียนส่วนมากมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดเอกสารและแหล่งที่จะศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยจัดหาเอกสารให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน ขอสนับสนุนด้านแหล่งวิชาการจากคนสังกัด และเสนอปัญหาไปยังผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อจัดหาแหล่งวิชาการให้นักเรียนศึกษา เป็นต้น

4.3.4 การใช้สื่อการเรียนการสอน

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งส่วนมากจะใช้สื่อการสอนประเภทพืชผักสวนครัว และส่วนใหญ่จะมีวิธีใช้สื่อการสอนโดยพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ ส่วนครูผู้สอนจำนวนน้อยจะใช้สื่อการสอนที่เป็นบุคคลในชุมชนชาวเขา ซึ่งส่วนมากจะใช้สื่อจากบุคลากรสำนักงานสาธารณสุข โดยส่วนใหญ่จะเชิญมาเป็นวิทยากรบรรยายหรือสาธิต ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงาน

การประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า สื่อการสอนที่ครูในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะประกอบไปด้วยสื่อจากแหล่งต่าง ๆ คือ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนชาวเขา และบุคคลในชุมชนชาวเขา ซึ่งการที่ครูผู้สอนส่วนมากไม่ใช้สื่อการสอนที่เป็นบุคคลในชุมชนชาวเขานั้น อาจเนื่องมาจากวิทยากรที่เป็นบุคคลในชุมชนชาวเขามีจำนวนน้อย และส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ซึ่งห่างไกลจากเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถนำบุคคลในชุมชนชาวเขามาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

4.3.5 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน

ด้านปัญหาก็เกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดทักษะในการใช้สื่อ และขาดเอกสารและแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา คันศรี (2537) ที่พบว่า ครูผู้สอนบางคนไม่มีความรู้ในการผลิตสื่อหรือมีสื่อแต่ใช้สื่อไม่เป็น ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมากจะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอสนับสนุนสื่อจากชุมชนหรือหน่วยงานต้นสังกัด ผลิตสื่อเพิ่มเติม ขอยืมสื่อจากโรงเรียนอื่น ๆ และคัดแปลงสื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนชาวเขา

4.3.6 การวัดและประเมินผล

ด้านการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือในการวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียนจากแบบทดสอบ และแบบสังเกต ซึ่งส่วนมากมาจากการจัดทำขึ้นเอง และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวิธีวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียนโดยการทดสอบ ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมากจะมีวิธีรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของนักเรียนจากคะแนนการทดสอบ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวการวัดและประเมินผลของกรมวิชาการ (2535) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผลตลอดจนการติดตามผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และจัดให้ผู้เรียนได้เรียนหรือเดือนั่นระหว่างปีหรือปลายปี ตามความสามารถของผู้เรียนให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนทดสอบเป็นระยะ และหรือทดสอบเมื่อจบแต่ละบทเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งข้อค้นพบนี้ไม่สอดคล้องกับแนวคิด หลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า การประเมินผลที่จะปฏิบัติในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนี้มีสิ่งที่ต้องประเมินอยู่ 2 ประการ คือ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือประเมินความรู้ความเข้าใจวิชาที่เรียน และการประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมและคุณลักษณะ ทั้งนี้การที่ครูผู้สอนส่วนมากไม่ได้ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านคุณธรรมและคุณลักษณะ อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาสังเกตพฤติกรรมของ

นักเรียนอย่างต่อเนื่องได้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรจะจัดให้นักเรียนประเมินผลการเรียนของตนเอง
ด้วยตนเอง และให้เพื่อน ๆ ช่วยกันประเมิน

4.3.7 ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอน
ส่วนใหญ่มีปัญหาในการวัดและประเมินผล โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเครื่องมือวัดและ
ประเมินผลที่ได้มาตรฐาน ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณฑิลา ชนะติพิทธิ์
(2539) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องมือในการวัดผล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนมี
จำนวนน้อย อีกทั้งต้องรับภาระงานมาก จึงเป็นสาเหตุทำให้ครูผู้สอนไม่มีเวลาจัดทำเครื่องมือวัด
และประเมินผลที่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมากจะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอเครื่องมือวัดและ
ประเมินผลที่ได้มาตรฐานจากหน่วยงานต้นสังกัด

4.4 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

4.4.1 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนและนักเรียน
ทั้งหมดให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า โรงเรียนจัดให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการทำสวนผัก กิจกรรม
การปลูกไม้ผล และกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาติ
สัมฤทธิ์ (2534) ที่พบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัด คือ ปลูกพืชผักสวนครัว
เลี้ยงไก่ และเลี้ยงปลา และสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง
(สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า การเกษตรที่นักเรียนต้องเรียน
และฝึก ปฏิบัติอย่างจริงจังตลอดระยะเวลา 6 ปีที่นักเรียนอยู่ที่ โรงเรียนแบบพึ่งตนเองนั้น ได้แก่
การทำสวนข้าว การทำไร่ การทำสวนผัก การปลูกพืชที่สูง และการเลี้ยงสัตว์ มีหมู ไก่ วัว เป็นต้น
ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนศูนย์ปางมะผ้าฯ สามารถจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
ตามแนวคิด หลักการดังกล่าวได้ครบทุกกิจกรรม ในขณะที่โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถจัด
กิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ครบทุกกิจกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมบางอย่างต้องใช้บุคลากร
และนักเรียนจำนวนมาก อีกทั้งโรงเรียนบางโรงเรียนไม่มีพื้นที่สำหรับการเกษตรในปริมาณที่
เพียงพอกับจำนวนเด็กนักเรียน ดังนั้นจึงทำให้โรงเรียนส่วนมากไม่สามารถจัดกิจกรรมเสริม
หลักสูตรได้ครบทุกกิจกรรม ทั้งนี้ครูผู้สอนและนักเรียนส่วนใหญ่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีการ
แจ้งวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะในการทำการ
เกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำนา ปลูกพืชไร่ ทำสวนผัก สวนผลไม้ การปลูกพืชที่สูง และการ
เลี้ยงสัตว์จนสามารถทำเป็นอาชีพได้ ซึ่งครูผู้สอนส่วนมากมีเกณฑ์ในการเลือกจัดกิจกรรม คือ

สอดคล้องกับสภาพการประกอบอาชีพของชาวเขา และส่วนใหญ่มีวิถีกำหนดให้นักเรียนเลือกปฏิบัติโดยให้นักเรียนเลือกตามความถนัดและความสนใจ ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมากมีวิถีกำหนดให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยให้นักเรียนปฏิบัติทุกประเภท โดยหมุนเวียนปฏิบัติกิจกรรมละ 1 สัปดาห์ ซึ่งการที่ครูผู้สอนกำหนดวิธีการให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะเด็กนักเรียนชาวเขาเมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแบบพึ่งตนเองไปแล้วส่วนใหญ่จะออกไปประกอบอาชีพเหมือนกับบรรพบุรุษ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรจัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติครบทุกกิจกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมในช่วงเวลาคาบเรียนกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยจัดในบริเวณสถานที่สำหรับการเกษตร และส่วนมากมีวิธีจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรประจำวัน โดยแบ่งกลุ่มให้นักเรียนวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน และให้นักเรียนปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า การฝึกให้นักเรียนทำการเกษตรทั้งการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำเอาผลผลิตมาเลี้ยงชีพในระหว่างเรียนนั้น จะดำเนินการเป็นขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การเรียนรู้เนื้อหาวิชาและเทคนิคในการทำการเกษตร วางแผนในการทำงาน สร้างข้อตกลงในการทำงาน ปฏิบัติงานตามแผน และประเมินผลงาน

4.4.2 การจัดกิจกรรมการทำสวนข้าว

ด้านการจัดกิจกรรมการทำสวนข้าว ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการทำสวนข้าวแบบนาดำ และสวนข้าวแบบข้าวไร่ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า การเรียนการเกษตรในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนี้ เรียนทั้งการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ ในเรื่องการเพาะปลูกโรงเรียนจัดให้เรียนเรื่องการทำนา ซึ่งโรงเรียนเรียกว่า "สวนข้าว" เป็นหลักเพราะหวังผลผลิตมาเลี้ยงชีพด้วย นอกนั้นจะให้เรียนการปลูกผัก และการปลูกพืชที่สูงเป็นคัน ทั้งนี้ครูผู้สอนทั้งหมดจะจัดกิจกรรมการทำสวนข้าวชนิดข้าวเจ้า โดยมีปริมาณในการทำสวนข้าวระหว่าง 1-5 ไร่ และจัดให้มีการปลูกข้าวปีละ 1 ครั้ง ซึ่งข้อค้นพบนี้ไม่สอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า ที่ดินสำหรับทำนาในจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นมีจำกัดมาก จึงต้องสอนให้นักเรียนรู้จักใช้ที่ดินให้ได้ประโยชน์สูงสุด มีผลผลิตสูง จึงต้องสอนให้นักเรียนรู้จักทำ "สวนข้าว" หรือการทำนาหมุนเวียนตลอดปี โดยแบ่งที่นาออกเป็นแปลง ๆ ประมาณ 13 แปลง แต่ละแปลงจะปลูกข้าวสลับกันไป ทั้งนี้ครูผู้สอนทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรม

การทำสวนข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตจากการทำสวนข้าวสำหรับนำมาให้นักเรียนบริโภค โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม คือ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อปฏิบัติงานตามตารางการปฏิบัติงาน สวนข้าวที่โรงเรียนกำหนดไว้ ให้นักเรียนปฏิบัติงาน ให้นักเรียนดูแลรักษาข้าวที่ปลูก และให้นักเรียนเก็บเกี่ยวข้าวที่ปลูก ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับวิธีจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรประจำวัน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนทั้งหมดจะจัดกิจกรรมการทำสวนข้าวโดยใช้วิธีสอนแบบสาธิต และมีวิธีวัดและประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งเป็นวิธีการวัดโดยการใช้ประสาทสัมผัสสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในสภาพการณ์จริง ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะเป็นข้อมูลนำไปสู่การสรุปและประเมินผล เป็นวิธีการวัดผลที่สามารถวัดพฤติกรรมประเภททักษะและเจตคติในการปฏิบัติงานได้ดี (เอนก พ.อนุถนบุตร อ้างถึงใน มณฑิลา ษนะสิทธิ์, 2539)

4.4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการทำสวนข้าว

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการทำสวนข้าว ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนทั้งหมดมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการทำสวนข้าว โดยมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ในการทำสวนข้าวมีน้อยไม่พอเพียงกับจำนวนนักเรียน ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูผู้สอนควรมีวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการปรับปรุงวิธีการผลิตจากการทำสวนข้าวแบบนาคน้ำสวนข้าวแบบข้าวไร่ ทั้งนี้เพราะการทำสวนข้าวแบบข้าวไร่ นั้นเป็นวิธีการที่ให้ผลผลิตสูง และต้องการการดูแลรักษาน้อยกว่าการทำสวนข้าวแบบนาคน้ำ

4.4.4 การจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์

ด้านการจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนทั้งหมดจัดกิจกรรมการเลี้ยงไก่ รองลงมาจัดกิจกรรมการเลี้ยงปลา กิจกรรมการเลี้ยงตุ๊ก และกิจกรรมการเลี้ยงวัว ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด หลักสูตร โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนี้เรียนทั้งการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ ในเรื่องการเลี้ยงสัตว์โรงเรียนจัดให้เรียนเรื่องการเลี้ยงสัตว์ปีก หมู และวัว เป็นต้น ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมากจะจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์โดยการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด และจัดให้มีการเลี้ยงสัตว์หลายชนิดปีละ 2 รุ่น ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไทรวัลย์ ทูทธารัตน์ (2538) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองจะจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์โดยการดูแลอย่างใกล้ชิด ทั้งในด้านการให้อาหาร และการรักษาสัตว์ ซึ่งจะจัดให้มีการเลี้ยงสัตว์หลายชนิดอย่างน้อยปีละ 2 รุ่น ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการเลี้ยงสัตว์ และสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพได้ และเพื่อนำไปประกอบอาหารในการดำรงชีวิตของ

โรงเรียน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า การฝึกให้นักเรียนทำการเกษตรในเรื่องของการเลี้ยงสัตว์เพื่อนำผลผลิตมาเลี้ยงชีพในระหว่างเรียนนั้น จะดำเนินการเป็นขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การเรียนรู้เนื้อหาวิชาและเทคนิคในการเลี้ยงสัตว์ การวางแผนในการทำงาน การสร้างข้อตกลงในระหว่างการทำงาน การปฏิบัติตามตามแผน และการประเมินผลงาน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้ผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์โดยเฉลี่ยประมาณปีละ 1,000-1,500 กิโลกรัม ซึ่งส่วนมากจะนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์โดยการจำหน่ายให้กับโครงการอาหารกลางวัน และจำหน่ายให้กับร้านค้าหรือตลาดภายนอก และส่วนใหญ่มีรายได้อาจจากการจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์โดยเฉลี่ยต่อปีมากกว่า 6,000 บาท ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทางโรงเรียนควรจะนำผลผลิตส่วนใหญ่ไปจัดสรรให้กับบ้านพักต่าง ๆ เพื่อนำไปประกอบอาหารมากกว่าจะนำผลผลิตไปจำหน่ายเพื่อหารายได้ ทั้งนี้เพราะเด็กนักเรียนในโรงเรียนบางส่วนยังเป็นโรคขาดสารอาหาร ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับนักเรียน ทางโรงเรียนควรจะนำผลผลิตไปจัดสรรในลักษณะดังกล่าว

4.4.5 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์

ด้านปัญหาก็เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนทั้งหมดมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ โดยส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการดำเนินการค่าอาหารสัตว์มีไม่เพียงพอ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา ตุ่นศรี (2537) ที่พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองของครูผู้สอน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีปัญหาอยู่ในระดับมากในเรื่องของความเพียงพอของทรัพยากรและงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการค่าอาหารสัตว์ ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูผู้สอนควรมีวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการจัดหาวัสดุจากธรรมชาติเพื่อนำมาใช้เป็นอาหารสัตว์เลี้ยง และขอปรึกษาวิทยากรในการบำรุงดูแลรักษาสัตว์จากหน่วยงานต่าง ๆ

4.4.6 การจัดกิจกรรมการผลิตเกลือไอโอดีน

ด้านการจัดกิจกรรมการผลิตเกลือไอโอดีน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนทั้งหมดจัดกิจกรรมการผลิตเกลือ ไอโอดีนในลักษณะผลิตเพื่อใช้บริโภคในโรงเรียน และผลิตเพื่อการค้า ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิด หลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนในเรื่องการเกษตรในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนี้เรียนเฉพาะการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้การที่โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการผลิตเกลือ ไอโอดีนขึ้นมา มีสาเหตุมาจากการที่โรงเรียนศูนย์ปางมะผ้าฯของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งวันที่

2 มีนาคม 2536 พระองค์ทรงทราบว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีประชากรที่เป็นโรคขาดสารไอโอดีนเป็นจำนวนมาก ซึ่งจากข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า เด็กนักเรียนเป็นโรคคอพอกเนื่องจากการขาดสารไอโอดีนอัตราร้อยละ 44.14 (กระทรวงสาธารณสุข อ้างถึงใน ไพรวัดธ์ พุทธารัตน์, 2538) มาตรการในการควบคุมป้องกันและรักษาโรคขาดสารไอโอดีนวิธีหนึ่งคือ การส่งเสริมให้บริโภคเกลือไอโอดีน แต่ในปัจจุบันการผลิตเกลือไอโอดีนของจังหวัดแม่ฮ่องสอนยังผลิตได้ไม่พอเพียงกับความต้องการของประชาชน ดังนั้นพระองค์จึงมีพระราชดำริให้โรงเรียนศูนย์ปางมะผ้า จัดกิจกรรมการผลิตเกลือไอโอดีน ทั้งนี้ครูผู้สอนทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายในการผลิตเกลือไอโอดีนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการผลิตเกลือไอโอดีน เพื่อแก้ปัญหาการขาดสารไอโอดีนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และเพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับโรงเรียน โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมคือ ให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาและเทคนิคในการผลิตเกลือไอโอดีน ดำรวจปริมาณและความต้องการของตลาดเกลือ วางแผนการผลิตเกลือให้สอดคล้องกับปริมาณและความต้องการของตลาด ให้นักเรียนปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และให้นักเรียนนำผลผลิตไปจำหน่าย ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับวิธีจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรประจำวัน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนทั้งหมดได้ผลผลิตจากการจัดกิจกรรมการผลิตเกลือไอโอดีนโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 10-15 ตัน โดยจะนำผลผลิตไปจำหน่ายให้กับสหกรณ์โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษาอื่น ๆ และร้านค้าตามห่อมบ้านชาวเขา ซึ่งจะมีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณปีละ 15,000-20,000 บาท ซึ่งจากข้อค้นพบนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองอื่น ๆ ควรจะนำแนวคิดนี้ไปดำเนินการผลิตเกลือไอโอดีนในลักษณะเช่นเดียวกับโรงเรียนศูนย์ปางมะผ้า ทั้งนี้เพราะกิจกรรมการผลิตเกลือไอโอดีนเป็นกิจกรรมที่ได้ค่าตอบแทนในการดำเนินการสูงกว่ากิจกรรมในรูปแบบอื่น ๆ อีกทั้งจะเป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการขาดสารไอโอดีนของเด็กนักเรียนและประชาชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนอีกด้วย

4.4.7 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการผลิตเกลือไอโอดีน

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการผลิตเกลือไอโอดีน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนทั้งหมดมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการผลิตเกลือไอโอดีน โดยมีปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการดำเนินการผลิตมีจำกัดเนื่องจากครูมีภาระต้องรับผิดชอบหลายอย่าง บุคลากรไม่มีความรู้ในเรื่องการซ่อมบำรุงเครื่องผสมเกลือไอโอดีน และโรงผลิตเกลือมีเนื้อที่จำกัดไม่มีที่เก็บเกลือดิบ ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูผู้สอนควรจะมีวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการจัดสรรเวลาดำเนินการผลิตเกลือไอโอดีนเป็นประจำทุกวัน ขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานสัมพันธ์ในเรื่องการผลิตเกลือไอโอดีน และขยายโรงผลิตเกลือไอโอดีนให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

5. บริการที่ทางโรงเรียนจัดให้สำหรับนักเรียน

5.1 การจัดบริการสำหรับนักเรียนในโรงเรียน

5.1.1 การจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

ด้านการจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดได้ดำเนินการจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย โดยจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพปากและฟัน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการจัดบริการสำหรับเด็กนักเรียนในโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ (2526 อ้างถึงใน จินตนา วิศิษฎ์วงศ์, 2529) ที่กล่าวว่า บริการที่โรงเรียนประถมศึกษาควรพิจารณาจัดให้เด็กในโรงเรียนมีดังนี้ คือ การจัดบริการเกี่ยวกับความปลอดภัยต่าง ๆ และการตรวจสุขภาพอนามัยของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายในการจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเพื่อให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย โดยส่วนใหญ่มีเกณฑ์ในการเลือกจัดบริการ คือ ปัญหาและความต้องการของนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนไม่มีเวลาในการดำเนินการจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากจึงกำหนดให้มีการจัดบริการในช่วงเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดให้ข้อมูลว่า มีนักเรียนเข้ารับบริการเป็นจำนวนทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่จะจัดบริการที่ห้องพยาบาล โดยจะให้ผดิดคภฉยยาค่าง ๆ และบุคลากรที่ให้บริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยจะเป็นครูที่รับผิดชอบงานอนามัยนักเรียน โดยบุคลากรดังกล่าวมีหน้าที่ตรวจสุขภาพอนามัยของนักเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากจะมีวิธีวัดและประเมินผลโดยการสังเกตการจัดบริการ ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการทำสวนครัว ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

5.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

ด้านปัญหาก็เกี่ยวกับการจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดงบประมาณสนับสนุน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมวิชาการ (2522) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านงบประมาณ โดยได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยจำนวนมาก ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสาธารณสุข โรงพยาบาล และหน่วยมาเดเรีย เป็นต้น

5.1.3 การจัดการบริการคัมหม่นักเรียน

ด้านการจัดการบริการคัมหม่นักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการจัดการบริการคัมหม่นักเรียน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดหลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองจะต้องจัดการและสวัสดิการต่าง ๆ ไว้สำหรับเด็กนักเรียนในโรงเรียน เช่น บริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย บริการอาหารกลางวัน บริการห้องสมุดโรงเรียน และบริการคัมหม่นักเรียนชาย-หญิง เป็นต้น ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากจะจัดการบริการสำหรับนักเรียนชาย-หญิงประเภทเดินเรียนและพักอยู่ประจำในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายในการจัดการบริการคัมหม่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพอนามัยที่ดี โดยส่วนมากมีเกณฑ์ในการเลือกจัดการบริการ คือ ปัญหาและความต้องการของนักเรียน และส่วนใหญ่จะจัดการบริการ จัดเป็นกลุ่มสนใจ ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิธีการจัดการบริการในลักษณะดังกล่าวเป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะที่นักเรียนที่มาปฏิบัติงานและให้บริการจะได้รับทั้งความรู้ และทักษะจนสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนไม่มีเวลาในการดำเนินการจัดการบริการคัมหม่นักเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากจึงกำหนดให้มีการจัดการบริการในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จัดการบริการคัมหม่นักเรียนโดยมีนักเรียนเข้ารับบริการเฉลี่ยประมาณวันละ 5-10 คน ซึ่งส่วนมากจะจัดการที่บริเวณบ้านพักนักเรียน ซึ่งข้อค้นพบนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรจะต้องจัดให้มีสถานที่สำหรับจัดการบริการคัมหม่นักเรียนโดยเฉพาะ ซึ่งจะทำการดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวก เรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ

5.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการบริการคัมหม่นักเรียน

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดการบริการคัมหม่นักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดการบริการคัมหม่นักเรียน โดยมีปัญหาก็เกี่ยวกับการขาดวัสดุและอุปกรณ์ในการจัดการบริการ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วชิ ผดุงญาติ (2532) ที่พบว่า ผู้บริหารและครูรับรู้ตรงกันว่าโรงเรียนประสบปัญหาอันดับแรกในเรื่อง ความเพียงพอและความเหมาะสมของวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การเรียนการสอน ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากจะมีวิธีแก้ปัญหาโดยของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

5.1.5 การจัดการบริการห้องสมุดโรงเรียน

ด้านการจัดการบริการห้องสมุดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการจัดการบริการห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดหลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และสอดคล้องกับ

แนวการจัดการบริการสำหรับเด็กนักเรียนในโรงเรียนของ สมุน อมรวิวัฒน์ (2526) ที่กล่าวว่า บริการที่โรงเรียนประถมศึกษาควรจัดไว้บริการสำหรับเด็กนักเรียนในโรงเรียนจะประกอบไปด้วย บริการต่าง ๆ ได้แก่ บริการห้องสมุดโรงเรียน บริการสอนซ่อมเสริม บริการแนะแนว บริการทางสุขภาพอนามัย บริการอาหารกลางวัน และบริการค่านันทนาการ ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากจะจัดห้องสมุดโรงเรียนในลักษณะห้องสมุดขนาดปานกลาง ใช้ระบบทศนิยม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายในการจัดบริการห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเตรียมนักเรียนมีประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุด และเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้า โดยส่วนมากจะจัดบริการในช่วงเวลาระหว่าง 08.30-16.30 น. นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จะจัดบริการห้องสมุดโรงเรียนโดยมีผู้ใช้บริการเฉลี่ยประมาณวันละ 50-60 คน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดจะจัดบริการเอกสารและสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือแบบเรียน เอกสารประกอบหลักสูตร และวารสารทางวิชาการ ซึ่งข้อค้นพบนี้ไม่สอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า เอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีไว้บริการแก่ผู้ใช้บริการในห้องสมุดโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง จะประกอบไปด้วย เอกสารและสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือเกี่ยวกับการเกษตรที่สูง หนังสือเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน หนังสือเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย หนังสือเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และวารสารทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น

5.1.6 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการห้องสมุดโรงเรียน

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการห้องสมุดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดมีปัญหาในการจัดบริการห้องสมุดโรงเรียน โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเอกสารและสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการเกษตรที่สูง การพัฒนาชุมชน สุขภาพอนามัย และการเมืองการปกครอง ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทางโรงเรียนควรจัดหาหนังสือประเภทดังกล่าวมาไว้บริการในห้องสมุดโรงเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยการของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

5.1.7 การจัดการบริการอาหารกลางวัน

ด้านการจัดการบริการอาหารกลางวัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดได้ดำเนินการจัดการบริการอาหารกลางวัน คชชส่วนใหญ่จัดบริการสำหรับเด็ก เติมน้ำและพักผ่อนในโรงเรียน ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวการจัดการบริการสำหรับเด็กนักเรียนในโรงเรียนของ สมุน อมรวิวัฒน์ (2526) และสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายในการจัดบริการอาหารกลางวันเพื่อให้

นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการในเวลากลางวันทุกวันตลอดปี การศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดได้ดำเนินการจัดทำอาหารกลางวันเป็นประจำทุกวัน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับหลักในการจัดบริการอาหารกลางวันของ ยิวคิ กาญจนันฐิติ (2520) และ ชำควน เสวคมาธย์ (2526) ที่กล่าวว่า จะต้องจัดอาหารที่มีประโยชน์และปลอดภัยต่อสุขภาพไว้บริการแก่นักเรียนเป็นประจำทุกวัน และจัดรายการอาหารประจำวันให้ได้ราคาอาหารครบถ้วน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดกำหนดให้มีการจัดทำอาหารวันละ 1 ครั้ง ในตอนกลางวันสำหรับนักเรียนประเภทเดินเรียน และส่วนมากจะจัดบริการในลักษณะเป็นงานประจำบ้านพักสำหรับนักเรียน โดยจะใช้วัตถุประสงค์สำหรับจัดทำอาหารกลางวันประเภทผลผลิตจากเนื้อสัตว์ และผลผลิตจากพืชผักสวนครัว ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวส่วนใหญ่ได้มาจากการจัดซื้อด้วยงบประมาณของโรงเรียน และมาจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวกับงานเกษตร นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จะจัดบริการอาหารกลางวันที่โรงอาหาร ซึ่งบุคลากรที่จัดบริการจะเป็นนักเรียนในโรงเรียน โดยจะมีหน้าที่ร่วมจัดทำอาหาร ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการดำเนินการจัดทำอาหารกลางวันนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรที่จะกำหนดให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดทำอาหาร โดยการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำอาหาร และให้ความรู้และฝึกฝนทักษะในการจัดทำอาหารให้แก่ นักเรียน ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เหมาะสม ดังที่ พิณทิพย์ บริบูรณ์สุข (2518) กล่าวว่า บริการอาหารกลางวันนี้ครูผู้สอนสามารถสอดแทรกความรู้ทางอาหารและโภชนาการได้มาก และมีความสำคัญต่อนักเรียนระดับประถมศึกษามากกว่าระดับอื่น เพราะเป็นการให้ความรู้ฝึกนิสัยการกินที่ถูกต้องให้แก่ นักเรียน ในภาคบังคับ ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด

5.1.8 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการอาหารกลางวัน

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการอาหารกลางวัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดมีปัญหาในการจัดบริการอาหารกลางวัน โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนงบประมาณสนับสนุน ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วณี ผดุงญาติ (2532) ที่พบว่า โรงเรียนยังประสบปัญหาในเรื่องนักเรียนยากจน ทำให้โรงเรียนไม่มีทุนหมุนเวียนเพื่อนำมาจัดทำโครงการอาหารกลางวันได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนควรดำเนินการปรับปรุงกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สามารถสร้างผลผลิตเพื่อใช้ในการจัดบริการอาหารกลางวันได้อย่างเพียงพอ อีกทั้งยังเป็นการลดภาระในด้านการใช้งบประมาณของโรงเรียนอีกด้วย ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวโดยขอบริจาคจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น วัด และห้างร้านเอกชนทั่วไป

5.2 การจัดการบริการสำหรับชาวเขา

ด้านการจัดการบริการสำหรับชาวเขา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดไม่ได้ดำเนินการจัดการบริการส่งเสริมปลูกพืชที่สูง และบริการเกี่ยวกับผลผลิต ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า การให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนนั้น โรงเรียนต้องปรับตนเองให้เหมาะสมที่จะบริการนักเรียนแก่ทุกด้านเท่าที่โรงเรียนจะบริการได้ ซึ่งบริการต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ บริการส่งเสริมการปลูกพืชที่สูง บริการเกี่ยวกับผลผลิต และบริการความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนได้ดำเนินการจัดการบริการความก้าวหน้าทางวิชาการ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดจะจัดการบริการความก้าวหน้าทางวิชาการในลักษณะของการจัดกลุ่มสนใจ การจัดนิทรรศการ การบริการวารสารสิ่งพิมพ์ และการฝึกอบรมชาวเขา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการทางด้านวิชาการสำหรับชาวเขา และเพื่อให้ชาวเขาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเสนอแนะแนวทาง ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกัน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดจะกำหนดรูปแบบการจัดการบริการไว้ในลักษณะของการจัดโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อฝึกอบรมหรือสัมมนาในระดับ โดยจะมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย การแนะนำด้านอาชีพ การศึกษานอกระบบ และการกีฬาและนันทนาการ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า บริการที่โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองต้องจัดให้มีขึ้น คือ การสัมมนาหรืออบรมในระดับที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาต่าง ๆ เช่น การพัฒนาพืชที่สูง การพัฒนาค้ำน้ำถาวร การพัฒนาการเมืองการปกครองของชุมชนชาวเขา เป็นต้น ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้จัดการบริการความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยมีเนื้อหาสาระในลักษณะดังกล่าวนี้ อาจเนื่องมาจากครูมีจำนวนน้อยต้องรับภาระงานมาก จึงไม่มีเวลาที่จะจัดการบริการสำหรับชาวเขาได้ อีกทั้งมีหน่วยงานของรัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการบริการสำหรับชาวเขาแล้ว ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงไม่ได้จัดการบริการในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดจัดการบริการความก้าวหน้าทางวิชาการโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 3-4 ครั้ง ซึ่งจะมีผู้เข้ารับบริการโดยเฉลี่ยประมาณครั้งละ 70-80 คน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดจะจัดการความก้าวหน้าทางวิชาการโดยใช้วิธีการสาธิต การฝึกอบรมหรือสัมมนา การฝึกปฏิบัติจริง และการศึกษาดูงาน ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เหมาะสม ดังที่ สนิท ยีรงค์ (2527) กล่าวว่า การจัดการบริการความก้าวหน้าทางวิชาการนั้น โรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมหรือสัมมนาซึ่งความรู้อย่างเข้าใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเขาให้ดียิ่งขึ้น

5.8 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการสำหรับชาวเขา

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการสำหรับชาวเขา ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดมีปัญหาในการจัดบริการความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดงบประมาณสนับสนุน และวิทยากรมีจำนวนน้อยและพักอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากโรงเรียน ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนควรจัดเก็บเงินค่าธรรมเนียมจากผู้รับบริการเพื่อนำมาสนับสนุนการในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดจะมีวิธีแก้ปัญหาดังกล่าว โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในเรื่องต่าง ๆ เช่น ถึงเทศกาล และ โรคระบาด

6. สภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน

6.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีสถานที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากชุมชนน้อยกว่า 3 กิโลเมตร และส่วนมากตั้งอยู่บนเขาและเชิงเขา มีสภาพผิวดินเป็นดินเหนียวหรือดินลูกรัง ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวการจัดโรงเรียนของสภหุค ฆมานันท์ และคณะ (2521) ที่กล่าวว่า โรงเรียนประถมศึกษาควรตั้งอยู่ในทำเลที่เป็นย่านชุมชน ไม่ควรไกลเกินกว่า 3 กิโลเมตร และควรตั้งอยู่บนพื้นที่คอนกรีตที่ท่วมไม่ถึง ทั้งนี้โรงเรียนส่วนใหญ่มีพื้นที่ จำนวน 10-20 ไร่ โดยมีพื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 16-20 ไร่ ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทงโรงเรียนควรดำเนินการทำเรื่องขออนุญาตในการใช้พื้นที่ต่อกรมป่าไม้ และดำเนินการจัดหาพื้นที่เพื่อทำการเกษตรเพิ่มเติม

6.2 สิ่งอำนวยความสะดวกในการอยู่อาศัยและการหาเลี้ยงชีพ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการอยู่อาศัยและการหาเลี้ยงชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีบ้านพักนักเรียน ห้องน่านักเรียน สถานที่สำหรับปลูกพืชผักสวนครัว สถานที่สำหรับปลูกไม้ผล สถานที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ และเครื่องมือการเกษตร ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า นักเรียนในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนี้ต้องอยู่ประจำและหาเลี้ยงตนเองระหว่างศึกษา โรงเรียนจะดำเนินการต่าง ๆ ด้วยความสะดวก เรียบร้อย และมีประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ บ้านพักนักเรียน สถานที่สำหรับปลูกข้าว สถานที่สำหรับทำไร่ สถานที่สำหรับปลูกพืชผักสวนครัว สถานที่สำหรับทำสวน ฝัาหมู ฝัาไก่ บ่อปลา และเครื่องมือสำหรับการเกษตร เป็นต้น ทั้งนี้โรงเรียนบางโรงเรียนไม่มีสถานที่สำหรับ

ปลูกข้าว สถานที่สำหรับทำไร่ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนเหล่านั้นเป็นโรงเรียนที่พึ่งเข้าร่วมโครงการใหม่ และมีบุคลากรจำนวนน้อย ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุทำให้โรงเรียนไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการอยู่อาศัยและการหาเลี้ยงชีพประเภทคังถั่ว

7. การดำรงชีวิตประจำวันภายในโรงเรียน

7.1 การปกครองระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน

ด้านการปกครองระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนและนักเรียนส่วนใหญ่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีการแจ้งวัตถุประสงค์ในการจัดนักเรียนเข้าพักอาศัยในบ้านพักเพื่อให้โอกาสเด็กชาวเขาที่อยู่ห่างไกล ได้เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งข้อค้นพบคังถั่วมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยตรงของโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า เพื่อให้โอกาสเด็กชาวเขาในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ไร้โอกาสเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเพื่อสร้างแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กชาวเขาที่อยู่กระจัดกระจายตามเทือกเขาต่าง ๆ และไม่สามารถจัดตั้งโรงเรียนให้ในห่อมบ้านนั้น ๆ ได้ ทั้งนี้ครูผู้สอนและนักเรียนทั้งหมดให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่ามีการจัดระบบโครงสร้างการปกครองในบ้านพักออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ เช่น จัดให้มีประธานบ้านพัก รองประธานบ้านพัก และสมาชิกบ้านพัก เป็นต้น โดยคณะกรรมการบ้านพักฝ่ายต่าง ๆ ส่วนมากจะมีวาระการปฏิบัติงานประมาณ 1 ภาคเรียน ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่โรงเรียนจัดระบบโครงสร้างการปกครองในบ้านพักออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ นั้นเป็นวิธีการที่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะในบ้านพักแต่ละหลังจะมีนักเรียนประมาณ 10-12 คน โดยจะคละผ่านและคละห่อมบ้านกัน และแยกเพศชายเพศหญิง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ดังนั้นเพื่อเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนสามารถปกครองกันเอง และรู้จักการผลัดเปลี่ยนกันเป็นหัวหน้า ครูผู้สอนจึงจัดระบบโครงสร้างการปกครองบ้านพักไว้ในลักษณะคังถั่ว นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนมากจะเป็นผู้กำหนดงานให้นักเรียนปฏิบัติ ซึ่งส่วนใหญ่จะจัดให้อุดูแลบ้าน และครูผู้สอนส่วนมากจะมีวิธีวางแผนการปกครองนักเรียนในบ้านพักโดยครูและนักเรียนในบ้านพักร่วมกันสร้างข้อตกลงแล้วให้นักเรียนยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งข้อค้นพบนี้ไม่สอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า ในการศึกษาให้นักเรียนปกครองกันเอง ครูผู้สอนจะทำหน้าที่เพียงคอยสังเกต และร่วมประเมินผล จึงจะช่วยให้นักเรียนปกครองกันเองได้

7.2 ปัญหาเกี่ยวกับการปกครองระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการปกครองระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาในการปกครองนักเรียนในบ้านพัก โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดระเบียบวินัย ส่วนนักเรียนส่วนมากจะมีปัญหาเกี่ยวกับการไม่เชื่อฟังคำแนะนำของประธานบ้านพัก ซึ่งปัญหาดังกล่าวไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Peter Rutayongororwa (1988) ที่พบว่า โรงเรียนจะประสบความสำเร็จในเรื่องของการปกครองนักเรียน ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยการแนะนำและตักเตือนเป็นรายบุคคล ส่วนนักเรียนส่วนมากจะมีวิธีแก้ปัญหาโดยแจ้งปัญหาให้ครูทราบเพื่อหาแนวทางแก้ไข

7.3 กิจวัตรประจำวันของครู และนักเรียน

ด้านกิจวัตรประจำวันของครู และนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวิธีวางแผนการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน โดยการจัดทำแผนงานเพื่อนำไปปฏิบัติล่วงหน้า ส่วนนักเรียนส่วนมากจะมีวิธีวางแผนการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน โดยครูผู้สอนเป็นผู้วางแผนและกำหนดงานให้นักเรียนปฏิบัติ ทั้งนี้นักเรียนทั้งหมดจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน คือ เรียนหนังสือ ส่วนครูผู้สอนส่วนมากจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งข้อค้นพบนี้ไม่สอดคล้องกับแนวคิด หลักการ โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า ครูที่จะเข้าไปสอนในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองนี้จะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบหลายอย่าง เช่น งานประจำชั้นเรียน งานประจำกลุ่มงานเกษตร งานประจำบ้านพักนักเรียน และงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนการสอน ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความสะดวก เรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรที่จะกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของครูผู้สอนให้สอดคล้องกับแนวคิด หลักการดังกล่าว

7.4 ปัญหาเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันของครู และนักเรียน

ด้านปัญหาเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันของครู และนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน ส่วนนักเรียนส่วนมากไม่มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบประจำวัน ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบงานมาก ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา ตุ่นศรี (2537) ที่พบว่า ครูมีงานอื่นต้องรับผิดชอบมาก และต้องเตรียมการสอนตลอดเวลา

ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมากจะมีวิธีแก้ปัญหาค้างค้ำว โดยขอความร่วมมือจากคณะครูในโรงเรียนเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

7.5 การจัดกิจกรรมนันทนาการของครู และนักเรียน

ด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการของครู และนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอน และนักเรียนทั้งหมดให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับนักเรียนในบ้านพัก โดยส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมในรูปแบบของการเล่นกีฬา การดูทีวี, หรือ วีซีดี. การส่งเสริมการอ่านหนังสือ และการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งข้อค้นพบค้างค้ำวสอดคล้องกับแนวคิด หลักการโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2529) ที่กล่าวว่า นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้พักผ่อน และทำกิจกรรมที่ตนชอบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง นอกจากเล่นกีฬาแล้ว โรงเรียนจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เล่นหรือปฏิบัติ เช่น การฟังวิทยุ การดูวีซีดี, การตกปลา การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การอ่านหนังสือ การวาดภาพ การร้องรำ การเล่นดนตรี และการแกะสลัก เป็นต้น ทั้งนี้ครูผู้สอนและนักเรียนส่วนมากให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นการพักผ่อนหย่อนใจให้คลายเครียดและหาความรื่นรมย์ในยามว่าง โดยครูผู้สอนส่วนใหญ่มีเกณฑ์ในการเลือกจัดกิจกรรม คือ จัดตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนมีภาระและหน้าที่ต้องรับผิดชอบงานมาก ดังนั้น ครูผู้สอนจะจัดกิจกรรมในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมนันทนาการโดยใช้อุปกรณ์กีฬา ซึ่งส่วนมากจะจัดกิจกรรมที่สนามกีฬา โดยครูผู้สอนส่วนใหญ่จะมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ และดูแลอย่างใกล้ชิด และส่วนมากจะมีวิธีวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งวิธีการค้างค้ำวเป็นวิธีการที่เหมาะสม ดังที่ เอนก พ. อนุถนบุตร (มปป. อ้างถึงใน มัชฌิมา ธานี, 2539) กล่าวว่า การสังเกตซึ่งเป็นวิธีการวัดโดยการใช้ประสาทสัมผัสสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในสถานการณ์จริง ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะเป็นข้อมูลที่นำไปสู่การสรุปและประเมินผล เป็นวิธีการวัดผลที่สามารถวัดพฤติกรรมประเภททักษะ และเจตคติในการปฏิบัติงานได้ดี

7.6 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนันทนาการของครู และนักเรียน

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนันทนาการของครู และนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนและนักเรียนส่วนใหญ่ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มีปัญหาในการจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยจะมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้จัดกิจกรรม ซึ่งปัญหาค้างค้ำว

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรมวิชาการ (2522) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีปัญหาในด้านงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ เช่น ค่าซ่อมแซมอาคาร และค่าวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนมากจะมีวิธีแก้ปัญหาโดยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอตามความต้องการของนักเรียน ส่วนนักเรียนส่วนใหญ่จะมีวิธีแก้ปัญหาโดยขอคำปรึกษาแนะนำจากครู และขออุปกรณ์จากครู

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ โรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองบางส่วนยังไม่ได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเองมาก่อน อีกทั้งยังมีการปรับเปลี่ยนบุคลากรกับโรงเรียนปกติเป็นประจำทุกปี ดังนั้นสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงควรดำเนินการจัดฝึกอบรมครูเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง เพื่อให้ครูเข้าใจระบบงานของโรงเรียนแบบพึ่งตนเองอย่างชัดเจนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนทั้งหมดจะมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ โดยจะขาดงบประมาณในด้านอาหาร และเครื่องนุ่งห่มสำหรับนักเรียน ดังนั้นสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงควรดำเนินการจัดสรรงบประมาณสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเองโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอตามความต้องการได้ โดยอาจจะจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อข้าวสาร เครื่องปรุงรส และเครื่องนุ่งห่มสำหรับนักเรียนประเภทพักอยู่ประจำในโรงเรียน

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการสนับสนุน และส่งเสริมการใช้หลักสูตร โดยจะมีปัญหาก็เกี่ยวกับการขาดเอกสารต่าง ๆ เพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าสำหรับครู ดังนั้นสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้ครูเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.4 จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการเตรียมและจัดบุคลากร โดยจะมีปัญหาก็เกี่ยวกับครูมีจำนวนน้อยต้องรับภาระงานมาก และขาดครูที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะสาขา เช่น เกษตรกรรม พืชศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ดังนั้นสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงควรเพิ่มอัตราการบริหารครูทางวิชาชีพเฉพาะสาขา

ให้กับโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้มีครูที่ชำนาญเฉพาะวิชาที่ขาด และเพียงพอต่อความต้องการ โดยอาจจะเปิดโอกาสให้โรงเรียนแบบพึ่งตนเองสามารถคัดเลือกครูเองได้

1.5 จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูผู้สอนมีจำนวนน้อยต้องรับภาระงานมาก และมีการสับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งบ่อย ๆ ทำให้ผู้รับผิดชอบสอนไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงควรให้โอกาสแก่ครูที่สอนในพื้นที่ทุรกันดาร โดยเฉพาะครูในโรงเรียนแบบพึ่งตนเองได้รับการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษมากกว่าโรงเรียนทั่วไป และจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากกว่าโรงเรียนในเขตพื้นที่ปกติ เช่น สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพิ่มเงินเบี้ยกนการ เงินเบี้ยเลี้ยงภัย หรือเงินประกันชีวิต เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนส่วนมากมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ในการทำการเกษตร ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรจะดำเนินการปรับปรุงวิธีการทำการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผลผลิตสำหรับนำมาให้นักเรียนบริโภคอย่างเพียงพอตลอดปี ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยอาจจะจัดทำในรูปแบบของการเกษตรแบบผสมผสานหรือการเกษตรแบบเพียงพอ ทั้งนี้ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่ควรนำไปจัดสรรให้กับบ้านพักต่าง ๆ เพื่อนำไปบริโภค ส่วนผลผลิตที่เหลือจึงควรนำไปจำหน่ายให้กับชุมชนหรือตลาดภายนอก

2.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนบาง โรงเรียนจัดกิจกรรมฝึกฝนวิชาชีพให้กับนักเรียนในโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนที่จัดกิจกรรมดังกล่าวจึงควรติดต่อประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านวิชาชีพ เพื่อส่งครูหรือนักเรียนให้มีโอกาสได้ฝึกวิชาชีพจากสถานการณ์จริง แล้วนำความรู้ที่นำกลับมาสอนนักเรียน

2.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดมีปัญหาในการจัดบริการความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยมีปัญหาเกี่ยวกับวิทยากรมีจำนวนน้อยและพักอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีการประสานงานกับบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เจ้าอาวาส ข้าราชการบำนาญ อนามัยตำบล เกษตรอำเภอ เพื่อเชิญมาเป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้กับนักเรียนแทนวิทยากรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากโรงเรียน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับครูวิชาการโรงเรียน

3.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนทั้งหมดไม่ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบพึ่งตนเอง ดังนั้นครูวิชาการโรงเรียนจึงควรดำเนินการจัดทำหลักสูตรหรือแผน

การตอนสำหรับโรงเรียนแบบที่ตนเองขึ้น โดยหลักสูตรที่จัดทำควรมีการบูรณาการหลักสูตรของกรมวิชาการที่ใช้เรียนตามปกติในปัจจุบันเข้ากับกิจกรรมภายในโรงเรียน โดยเลือกในเนื้อหาวิชาที่จะสามารถเข้ากันได้เป็นอย่างดี ได้แก่ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มภาระงานและพื้นฐานอาชีพ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ โดยอาจจัดตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำหลักสูตรร่วมกันประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย เช่น คณะครูในโรงเรียน ศึกษาพิเศษในระดัจังหวัดหรืออำเภอ ผู้นำชุมชน และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสาขา ทั้งนี้หลักสูตรของกรมวิชาการที่นำมาบูรณาการควรมีการปรับโครงสร้างเนื้อหา และเวลาเรียนให้สอดคล้องกับแนวคิด หลักการของโรงเรียนแบบที่ตนเอง กล่าวคือ ควรมีการปรับโครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนในลักษณะการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระที่จำเป็นสำหรับชาวเขานอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และลดเนื้อหาสาระที่ไม่เป็นประโยชน์สำหรับชาวเขาจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยเนื้อหาสาระที่จะต้องปรับเพิ่มเติม ได้แก่ การประกอบอาชีพเกษตรบนที่สูง การทำไร่บนที่ลาดเท การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามสำหรับชาวเขา สิ่งเสพติด ความเป็นไทย การติดต่อกับบุคคลภายนอก และการปรับปรุงธรรมชาติให้เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต ส่วนเนื้อหาที่ควรปรับลด ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับไฟฟ้า อุปกรณ์ไฟฟ้าต่าง ๆ จักรวาลและอวกาศ ประเทศเพื่อนบ้าน การสื่อสาร การคมนาคม การดูแลและการหารเลขหลายหลัก การจดบันทึกหรือการจัดทำบัญชีเกี่ยวกับการเงิน เศษส่วน ทศนิยม รูปทรงเรขาคณิตต่าง ๆ ระบายเส้น แผนภูมิ สมการและการแก้สมการ ตัวประกอบ และจำนวนคละ เป็นต้น โดยหลักสูตรที่พัฒนาแล้วนี้ควรเป็นหลักสูตรประจำของโรงเรียน ครูที่มาปฏิบัติงานจะได้สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในแนวเดียวกัน และเป็นการสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรนี้อาจพัฒนาปรับปรุงตามสภาพการณ์ และความจำเป็นที่เปลี่ยนแปลงไป

3.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนทั้งหมดไม่ได้ดำเนินการสอดแทรกมโนทัศน์ที่สำคัญสำหรับชาวเขาในเรื่องราวเกี่ยวกับ การติดต่อกับบุคคลภายนอก และการเรียนรู้ การปรับปรุงธรรมชาติให้เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต ดังนั้นครูวิชาการโรงเรียนควรดำเนินการนิเทศภายในและติดตามผลครูผู้สอนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และให้เป็นระบบ เพื่อให้ครูผู้สอนนำเนื้อหาดังกล่าวไปสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อันจะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

4.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูผู้สอนส่วนมากไม่ได้ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านคุณธรรมและคุณลักษณะ อีกทั้งไม่ได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น

ครูผู้สอนจึงควรจัดหาเวลาดนเพื่อทำการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะพัฒนา
ด้านคุณลักษณะของนักเรียน ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

4.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองมีหน้าที่
และความรับผิดชอบแตกต่างจากครูผู้สอนในโรงเรียนปกติ คือ เป็นครูประจำชั้นเรียน เป็นครู
ประจำงานส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นครูประจำบ้านพัก และเป็นครูประจำกลุ่มงานเกษตร
ดังนั้น ครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองนี้จึงควรเป็นคนที่มีความรู้ ความ
ผลงาน ออกทน เสียสละความสูงส่วนตัว ปรับตัวเข้ากับชาวเขาได้ง่าย และจะต้องมีความรู้ความ
เข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ ที่จะสอนเด็กชาวเขา มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งการเกษตรบนที่สูง รวมทั้งการดูแลบ้านเรือนและการทำอาหารที่จะช่วยแนะนำสั่งสอน
นักเรียนได้ ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจในเทคนิคการสอน และเทคนิคในการปกครองนักเรียน
เพื่อจะสอนและฝึกให้นักเรียนปกครองกันเองได้

5. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

5.1 ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับโรงเรียนแบบ
พึ่งตนเอง

5.2 ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงปัญหาในการใช้หลักสูตรแผนบูรณาการที่สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนจัดทำขึ้น

5.3 ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบผลของการใช้หลักสูตรที่มีต่อความสามารถในการพึ่ง
ตนเองของนักเรียนตามตัวแปร เพศ เม่า วัช หย่อมบ้าน เป็นต้น

5.4 ควรทำการวิจัยติดตามผลต่อเนื่องจากความสามารถในการพึ่งตนเองของนักเรียนที่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย